

(Handwritten signature)

40 sid.

Uppf. av C.G.Lekholm, 1937.

Fiske, m. m.

Barsebäck

Har

Mr. 5265 1:40

Barsebäckshamn.

Fiskeå 13 km. S.S.O. Landskrona, på yttersta landtungan mellan Lundåkrabukten i N. och Salvik i S. Tillhör Barsebäcks socken inom Harjagers härad, Malmöhus län.

Meddelare: Fiskarena V. Hansson, A. Backe, N.P. de Lamotte, B. Wikman, m.fl.

Befolkningen på orten har fiskerihäringen till sitt huvudsakliga levebröd, numera utan någon annan näring som inkomstkälla. Första generationen arrenderade dessutom jord från Barsebäcks Fiskeå delkommis. Man brukade ha 3 å 4 tunnland, och kunde hålla en ko och även svin och höns. Enl. en meddelare fanns för c:a 70 år sedan 23 kor på åget, och förutom svin och höns höll några av de bursnare även får och gäss.

Genom innehavet av kreatur och jordbruket brukade gårdarna bestå av en boningslänga med fasaden mot havet, och i vinkel med denna och ofta sammanbyggd, en "långgå" (syntetisk planskiss blf.). Byggnaderna under halmtak av köpvrake lågo i en enkel rad (numera första raden) längs strandvägen, utanför vilken "broarna" av sten sträckte sig ut i den naturliga hamnbassäng (nu helt raserad, belägen omedelbart S. nya hamnen.), som mot de nordvästliga vindarna skyddades av två stenrev, ett yttre "Redden" i N-S riktning utan förbindelse med land, och ett sträckande sig som en fortsättning av den nordligaste stenbron, "de Lamottes bro", rakt ut i sjön med "Vide rövel", fiskeågets gamla badplats, på utsidan, och avslutat med ett sjövärke, bestående av en långsmal natursten av ungefär en fullvuxen karls höjd, kallad "Blåman". "Broarna" el. "broarna" voro 3 stora och 3 mindre, i ordning från N. den förut nämnda "de

Lamottes bro" (stor), "Lars Ols bro" (liten), "Kristers Backes bro" (stor), "Petter Svenss bro" (liten), "Johan Bengts bro" (liten) och slutligen den stora "Wikmans bro", som genom sin knäböjda sträckning utgjorde en liten hamn för sig och dessutom skydd mot sydliga vindar för hela åget. S. denna bro var en ränna i stenören, genom vilken vinterlängorna släpades upp på planen mellan "Batteriet" och fiskeåget. In till broarna kunde endast de grundgående farkosterna, ekor och "pramar" tagas. Kölbåtarna, "sillbåtar", kvassar och snipor lingo ligga på svaj bakom "Redden". Detta och för övrigt även det nordliga revet hade kommit till, genom att man körde stena

blocken ut på isen från markerna ovanför.

Först för c:a 51 år sedan fick man fyrbelysning, denna dock ej närmast som hjälp för navigation på hamnen, utan för den genomgående sjöfarten. Fyren, som till en början var fast fyr med fotogen som bränsle, bestod av en tråkur och uppfördes på "Batteriet" S. fiskeläget. Den ersattes emellertid redan efter 10 år av den "batteristyr", som står än i dag, dock med efterhand moderniserad lanternin. En hamnfyr kom först till med den nya hamnen, vilken uppförd omedelbart N. den gamla och med flyliningen tagen från den nas stenrev, påbörjades 1875, raserades av en storm 1894 och dessutom av "julasstormen" 1900, byggdes om och moderniserades under olika epoker, senast 1922 - 24, då staten övertog densamma.

Marken 50 m. åt alla håll runt hamnen har därmed övergått till kronan. Tidigare tillhörde all mark Barsebäcks fideikomiss, och det var från detta fiskarens fingo arrendera sina åkrar och marken för byggnaderna, vilka samtliga voro uppförda på ofrirläggande, och det kom därvid merändels till kontroverser med fideikommissarien, vilken grep till hårdhanta metoder, vräkning

o.dyl.

Så t.ex. lär vid ett tillfälle för bortåt 50 år sedan inspektoren med handräkning av statare från milljerna till avlyftning. Dåvarande fiskeritillsyningsmannen Ruff, som också notats med vräkning, kommanderade sin hustru till sängs, och när handräckningsmannskapet nådde postaden, fick taket bli orört, då man ju ej kunde rasera huset över en sjuk människas. Ruff väntade naturligtvis repersaller av annan art, och för att om möjligt hindra dylika, gick han med ännu en fiskare från Barsebäck till fots till Stockholm. För konung Oskar II. klagade de båda över behandlingen och med beskedet, att det skulle bli ändring på missförhållandena, vände de åter medelst samma fortskaffningsmedel. Längre fram på året höll konungen mönstring av Kronprinsens husarregemente på Dröttningsborg i Malmö. Inför den församlade skänkska adeln lär han, då greve Hamilton föreskallades för honom, bl.a. ha yttrat: "Jaså, det är Du, som är så hård mot Dina underhåvande?" Samt dessutom, vilket sagesmannen särskilt främhöll, ej tagit honom i hand. Greven tog detta mycket hårt, och resultatet för fiskarena blev, att några vidare vräkningar uteblevo, och att förtäliga arrendesummor ej ens ändrovas. Greven dog strax efter, antagligen av grämelse över det inträffade, enligt vad den åttiofyråriga berättaren menade.

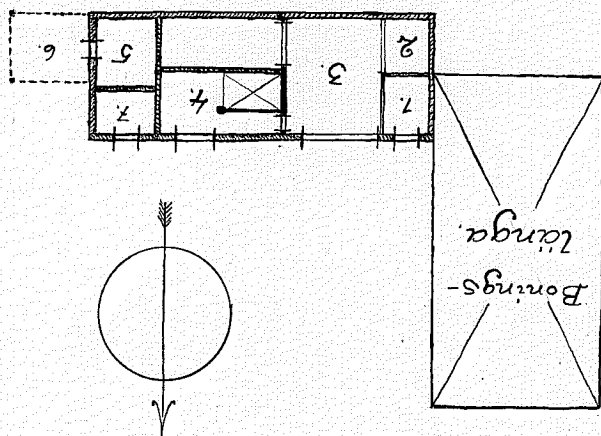
Först efter ändringar av fideikommissets jordinnehav med kom-pensation på annat håll, har det varit möjligt för fiskarna att friköpa marken, vilket också i största utsträckning nu skett. Någon äldermansinstitution lär inte ha existerat i fiskelä- get, åtminstone finnes ej någon muntlig tradition därom. Sedan

Länstyrelsen börjat tillsätta fiskeritillsyningsman, har väl i de flesta fall denne fungerat som ett slags talman och ordförande vid behandling av ärenden av gemensamt intresse, ovannämnda tyder där- på. Förste tillsyningsman var Ruff, 1906 fick fiskaren N.P. de La- motte detta uppdrag, vilket han fortfarande (1937) innehar.

Syntetisk skiss över gård i Barsebäcks fiskeläge omkr. 1870.
Granskad och godkänd av fiskarena B. Wikman, o. S.P. Hansson.
Boningslängans planering varierar. Den består vanligen av:

- I. "Stårset", kök.
- II. "Stuan".
- III. "Kammerset", ofta uppdelat på

två: "Stora kammerset" och "lilla kammerset".

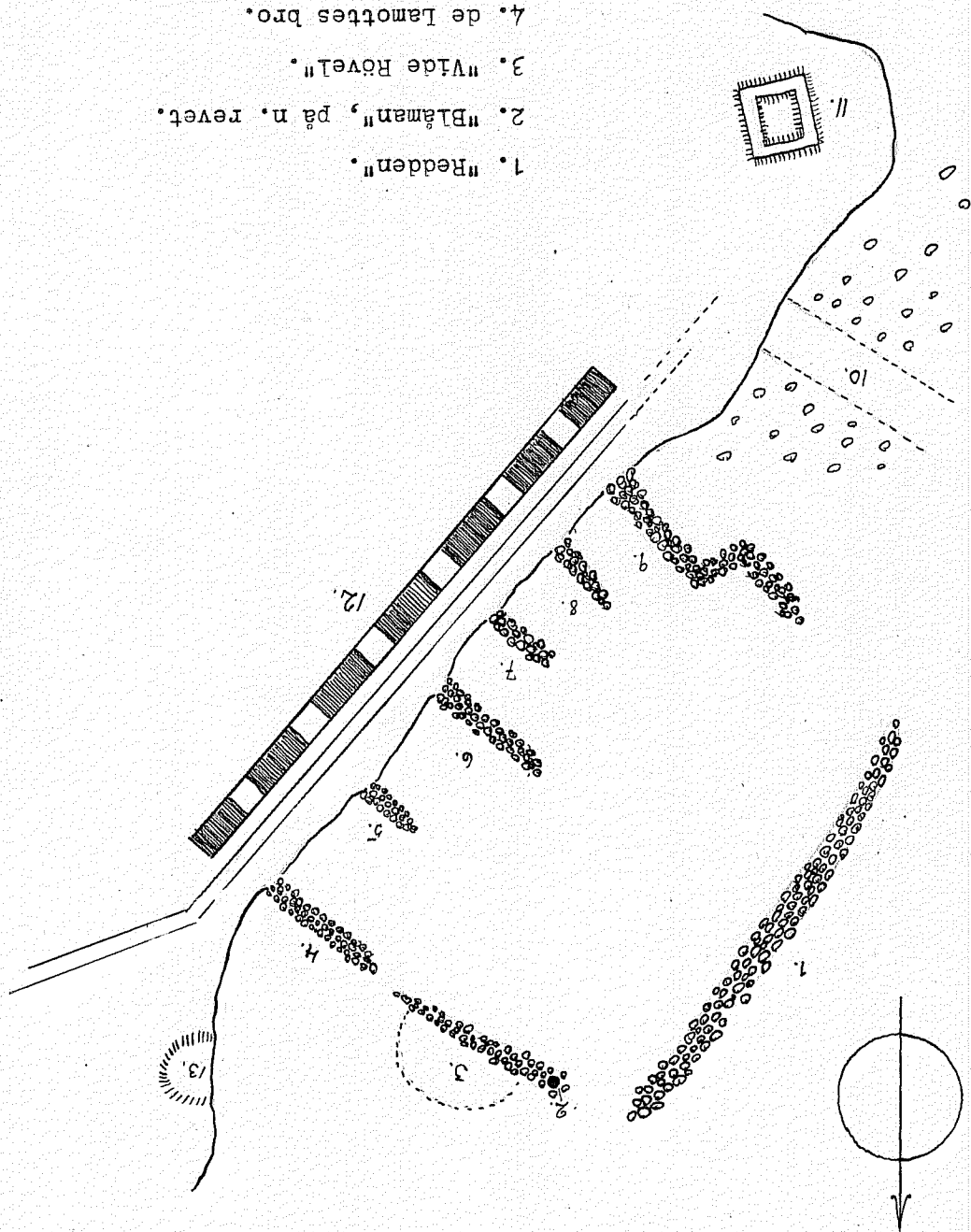

Ekonomibyggnad.

1. "Det lilla huset". Materialbod.
2. "Lagolv". Golvet består av blotta marken.
3. "Logan". Med lergolv.
4. "Kobåsen". Med stengolv, "stenor i botten".
5. "Svinahus". " " . Dörr endast åt 6.
6. rastegård.
7. hemligghus.

Över det hela låg "gällan", vilken dock över logan var uppe på själva hansaspännena, och med golvet riktigt tätt endast över kobåsen.

Stenen, vilken användes i väggar till både boningshus och log- länga, var soltorkad, och leran togs vid sjökanten utanför det stäl- le, där nu smedjan ligger.

1. "Redden".
2. "Blåman", på n. revet.
3. "Vide Rövel".
4. de Lamottes bro.
5. L. Olss bro.
6. K. Backes bro.
7. P. Svenss bro.
8. J. Bengts bro.
9. Wikmans bro.
10. Hanna genom stenören.
11. "Batteriet".
12. Bepygelsen.
13. Lertag.

1. Ryska, "Rusa", "Alahomma".

Med 3 fiskrum. Knuten med laxknut, av egyptiskt bomullsgarn

n:r 12/12.

Beskrivning: Från 1:sta bagen till strutens spets är tot. l.: 4,54m. Armar: Antal 2; 1½ m. djupa. Hampteln, garnet slaget vid denna med dubbelt halvslag. Att de armarna kallas att "skuda armarna". Tel- narna är fastgjorda vid storbagen medelst ögonsplitts. I mellan- rummet över och under är o kilar av samma maskstorlek som 1:sta fiskrummets infällda till en längd av 90 cm. å telnens. Öppningen, som bildas framåt, kallas "Sluged". Kilarna med "flär" och stenar. Norra armen, "Raen", 18 m. lång, utan stake i änden. Södra armen, "Sörring", 2½ m. lång från "sluged", fastbunden vid en ändstake, "Sörringastage".

Flötens, "Flärna", av kork med 60 cm.s avstånd vid överteln.

Underteln stena med 24 cm. mellan var sten (var 12:te maska).

Bågar: "Gjorarg" "Gitar". 7 st. av rotting, tidigare av vide eller ene. Garnet fastslaget med dubbelt halvslag.

Ingången till fiskrummet benämnas "kalv", således 1:sta kalv,

2:ndra kalv, 3:dje kalv.

Maskstorlekar: 3 . Kallas: "1:sta bagen, 2:ndra bagen, 3:dje bagen."

Garnvarven: Kallas "Bor", och är o till antal enl. fig.

1:sta fiskrummet: Sträcker sig från 1:sta bagen till 3:dje. Bun-

det med 1:sta bagen, 30-35 varv/aln. 1:sta kalv med 4 stag av

bomullstråd, "kalvabagen, Stillabagen", i 3:dje bagen.

2:dra fiskrummet: Sträcker sig från 3:dje bagen till 5:te. 2:dra

bagen, 42 varv/aln. 2:dra kalv med 4 stillabagen i 5:te bagen.

3:dje fiskrummet: Sträcker sig från 5:te bagen till strutens spets.

3:dje bagen, 60 varv/aln. 3:dje kalv med 2 stillabagen i 7:nde ba-

gen. Delen från 7:nde bagen till strutens spets kallas "Gumpen".

"Sluged" är upplagt med 180 maskor i omkrets. Intagning å det sam-

ma är 3 maskor på vart 3:dje varv.

1:sta kalv: 45 varv lång. Intagning var 10:nde maska/vart 5:te varv

till dess 44 maskor återstå. Intagningarna är o gjorda mitt för var-

andra (för att underlätta räkningen).

2:dra kalv: 50 varv lång. Intagning samma som 1:sta.

3:dje kalv: 65 varv lång. Intagning var 10:nde maska/vart 7:nde

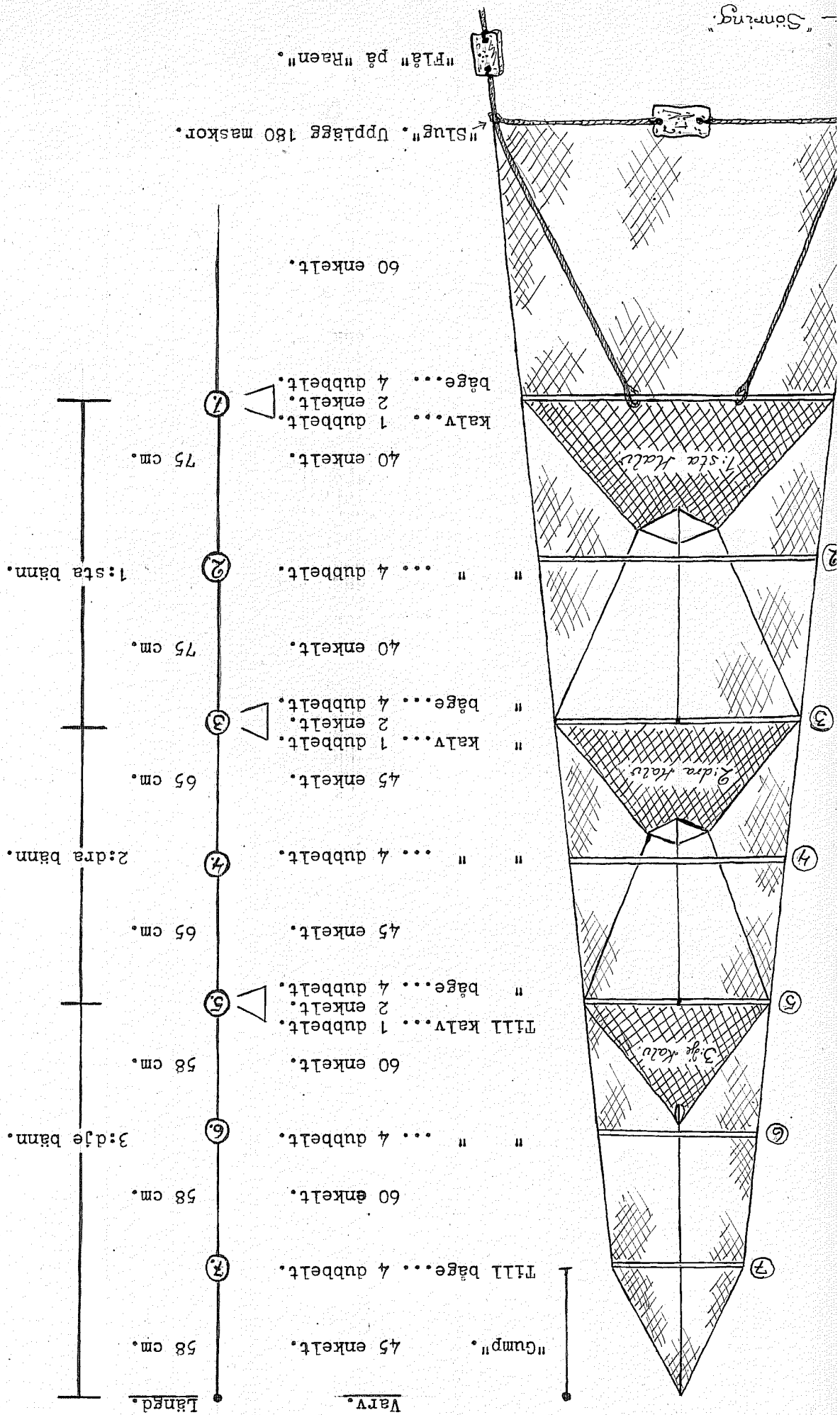
varv.

"Gump": 45 varv lång. Intagning var 10:nde maska/vart 5:te varv.

Impregneringsmedel: Kokt linolja. För tjärades med trätjära. An-

vändes ej numera, då garnet bräckes.

Tabell över maskvarven i 1. Ryssja.

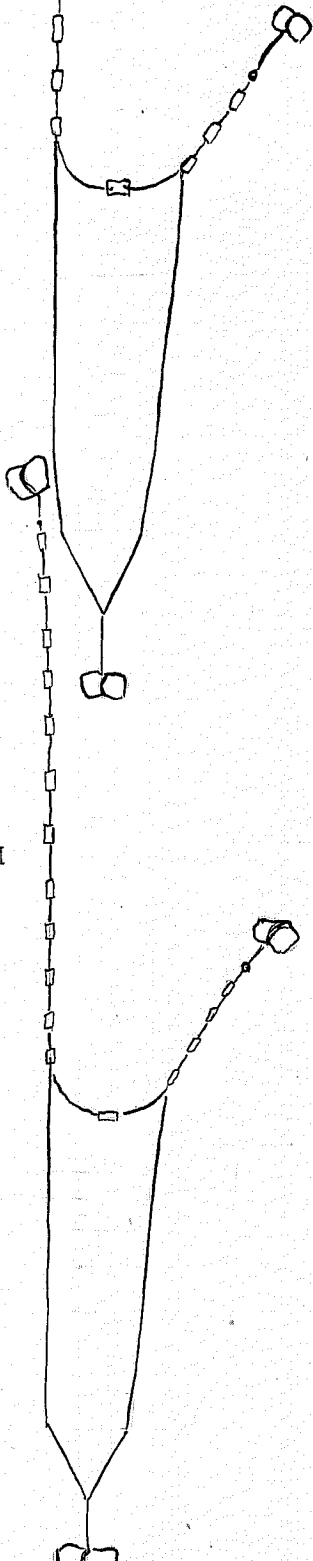

1. Ryssja.

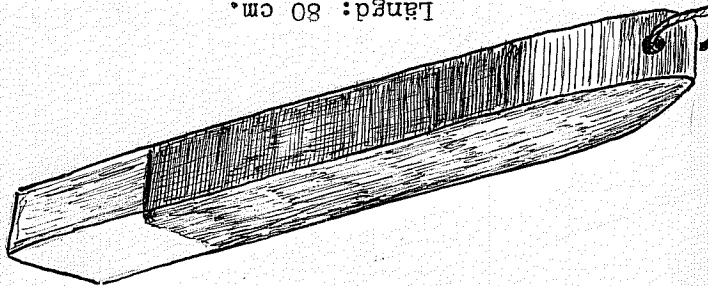
Placering i sjön.

Söder.

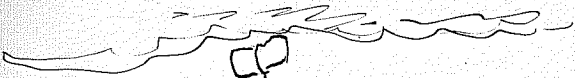
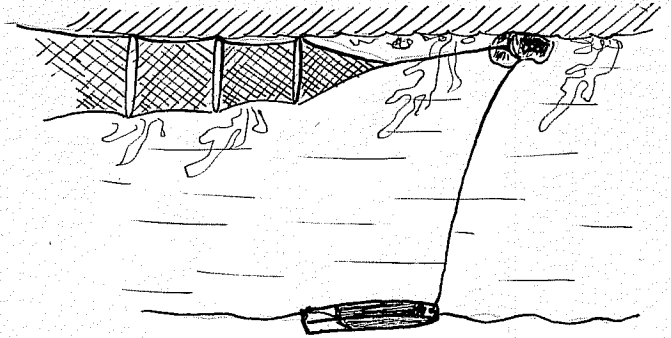
Norr.

"Rusekloss"

Längd: 80 cm.
Höjd : 6 cm.
Bredd: 8 cm.

Användning: Alshomorna användas vid "Mörken" på hösten (efter

månen, tiden mellan de sista och första kvarteren), särskilt för längst av blankt. 1:sta mörket i september, 2:dra ev. 3:dje enligt kalendern. Redskapen står ute i ungefär 3 veckor. Vanligaste fiskeplatsen är kuststräckan mellan Barsböckshamn - Salviken, där bästa stället är "Tjyvaören". Vid utsättning börjar man med raen på 2-1 famns vatten. Den förankras med en stor sten och utmärkes med en färgad träklot "Ännakloss" (fig.) Struten förankras med en likadan sten och träklot "Rusekloss" av annan färg, för att ej förväxling skall äga rum vid viltning. Ryssjorna läggas i en rad vinkel-rätt mot strand och ström enl. fig. med 20 à 30 st. ut till ett djup av 6 famnar. Sista kloten; "Huvudkloss". Viltning sker varje dag, kallas "att rykta rusorna". Fångsten sumpas i "Hyttelad" i yttre hamnen.

2. Småryssja. "Smårusa".

Med 2 fiskrum. Knuten med laxknut, av egyptiskt bomullsgarn nr 12/6, "Raen" av nr 12/9 (garnet fästas mera genom att raen står in i den multnande tången).

Beskrivning:

Armar: Antal 1, mittarm "raen", med garnet sträckande sig in i första ingången. Längd: 6m. Djup: 1 alm. Telnar av hampa, "9 garns sime". Garnet fästas vid denna med boknutt. Flårna av kork, c:a 18 tum mellan var (11 st.). Stenar med 4 tum mellan var (15 st.). Armens telnar äro fästaslägsna vid storbågen med dubbel halvslag, med tampen tillbakadragen och fast i telnen.

Armen bunden med 42 varv/alm. 300 maskor lång, 50 varv djup. Bågar: (benämnm. 1. Ryssja). 4 stycken. av koppar eller galvaniserad järntråd. Storbågen flat i botten enl. fig. höjd 13 $\frac{1}{2}$ - 17 tum (ju lägre den är, ju bättre står ryssjan sig i bläst). Bredd 16 $\frac{1}{2}$ tum. Minsta bågns diameter: 11 $\frac{3}{4}$ tum.

Garnet med dubbla maskor trätt över bågarna. Maskstorlekar: 2, kallas: (se 1 Ryssja)

Garnvarven: Bindes 1 varv dubbel för 1:sta ingång.

50 " enkelt.

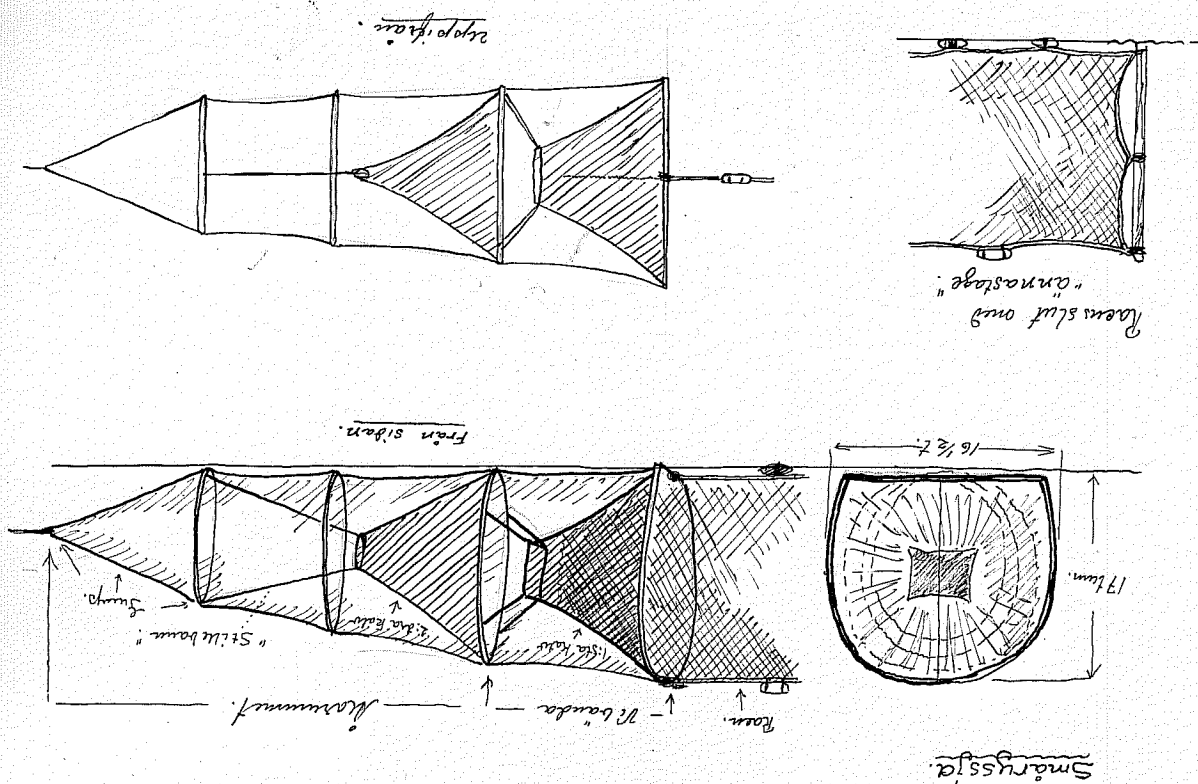
1 " dubbel för 2:dra ingång.

Därefter 50 " mellan var båge, således 150 varv enkelt till "gumpens" slut.

4:sta fiskrummet mellan storbågen till 2:dra bågen. Kallas: " Det

"Vibända", el. "de storbändas". Bundet med 42 varv/alm. 1:sta kalv
 med 4 stillebarn i 2:ndra bagen.
 2:dra fiskrummet. Från 2:dra bagen till strutens spets. Kallas:
 "Ålarummet". Bundet med 60 varv/alm. 2:dra kalv med 2 stillebarn
 i 4:de bagen.
 Uppläg och Intagning: Smaryssjan upplägges med 90 maskor i omkräts
 vid storbågen.
 1:sta kalv. 40 varv lång. Intagning var 10:nde maska/varv 5:te
 varv, till dess 44 maskor återstå.
 2:dra kalv. samma till dess 30 maskor återstå.
 "Gump". Ingen intagning.
 Impregnering: Kokt linolja, eller ingen.
 Användning: Smaryssorna sätts ut 1 April, till en början på 2 å 3

Användning: Smärusorna sättas ut i April, till en början på 2 å 3 fammars vatten. Senare, när vattnet blir varmare (juni, juli) sättas de i själva "Lamningen". Fångstobj. uteslutande gulål. Det är därför ryssjorna flyttas inåt i juni, enär "gulålen går in efter tusentofvingar (Nereis sp.)" vid den tiden. De sättas längs hela kusten Saxans mynning - Salviken. Man brukar sätta upp till 30 å 40 pr. man, vanligast 20. "Haen" sättes mot land. Tidigare har man haft en ryssja i var ände av raen, det kallas enligt det danska sättet, men för c:a 6 år sedan tog man bort den innersta, då den alarlig lämnade någon fångst. Ryssjan ryktas varje dag och fångsten sumpas i smärre sumpar.

3. Räkryssla. "Regersa".

Med 2 fiskrum. Knuten med laxknut, av egypt. bomullsg. n:r 12/6.
Ärmar: Antal 3, 100 varv djupa. Teln: 6 garns sime. Bodd med dubbelt halvslag. Telnarna äro fastgjorda på samma ställe mitt över och under med dubbelt halvslag på 1:sta bagen.

"Haen", (mittarmen) 23 alnar lång, från 1:sta bagen till "ännastagen." Maskstorlek: 12 mm. Flår av kork, 1 aln mellan var. Sänken: Bly, $1\frac{1}{2}$ aln mellan var.

"Sömring", (södra armen) och "Nöring" (norra armen) $2\frac{1}{2}$ alnar långa var, från 1:sta bagen till "Sömringa-II resp. "Nöringastagen".
Ryssjan sättes nämligen alltid med "raen" mot land.

Bågar: 5 st. av rotting. Alla runda, den största med en diameter av 65 cm., den minsta med 40 cm. Garnet är trätt över bågarne.

Maskstorlekar: 2, 1:sta bann 60 varv/aln, 2:dra bann 80 varv/aln. Garnvarven: enl. fig.

1:sta fiskrummet: Från 1:sta bagen - 3:dje bagen. Bundet med 1:sta bann. 1:sta kalv med 3 stilltrådar i 3:dje bagen.

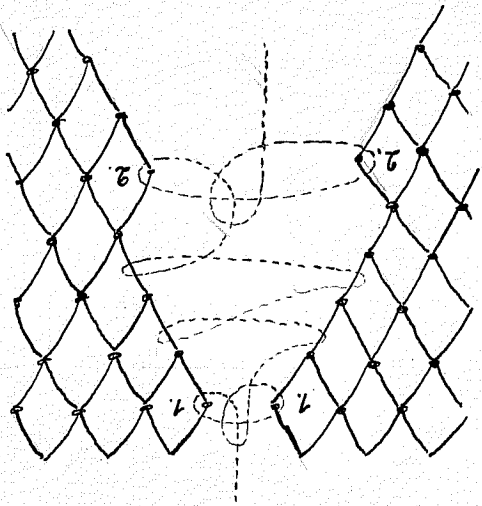
2:dra fiskrummet: Från 3:dje bagen till strutens spets. Bundet med 2:dra bann. 2:dra kalv med 3 stilltrådar i 5:te bagen.

"Sluged": Vid 1:sta bagen är upplagt med 140 maskor i omkräts. "Kalvarna" ha intägning en maska på varje varv. (se fig.)

"Gump": Ingen intägning.
Imprenering: Ingen.

Användning: Fångst obj.: Tångräkor. Räkrysslorna äro numera blott 4 st. på fiskeläget, nya, uppställda efter modell av de äldre.

För var detta redskap mera i bruk (1870- till 90-talet), då fanns det nämligen mera göt om räkor än nu. Fisket bedrives under maj-juli, eller så länge räkorne gå i land. Bäst-a fiskelätsen är "Tjyvakroken". De ryktas varje dag.

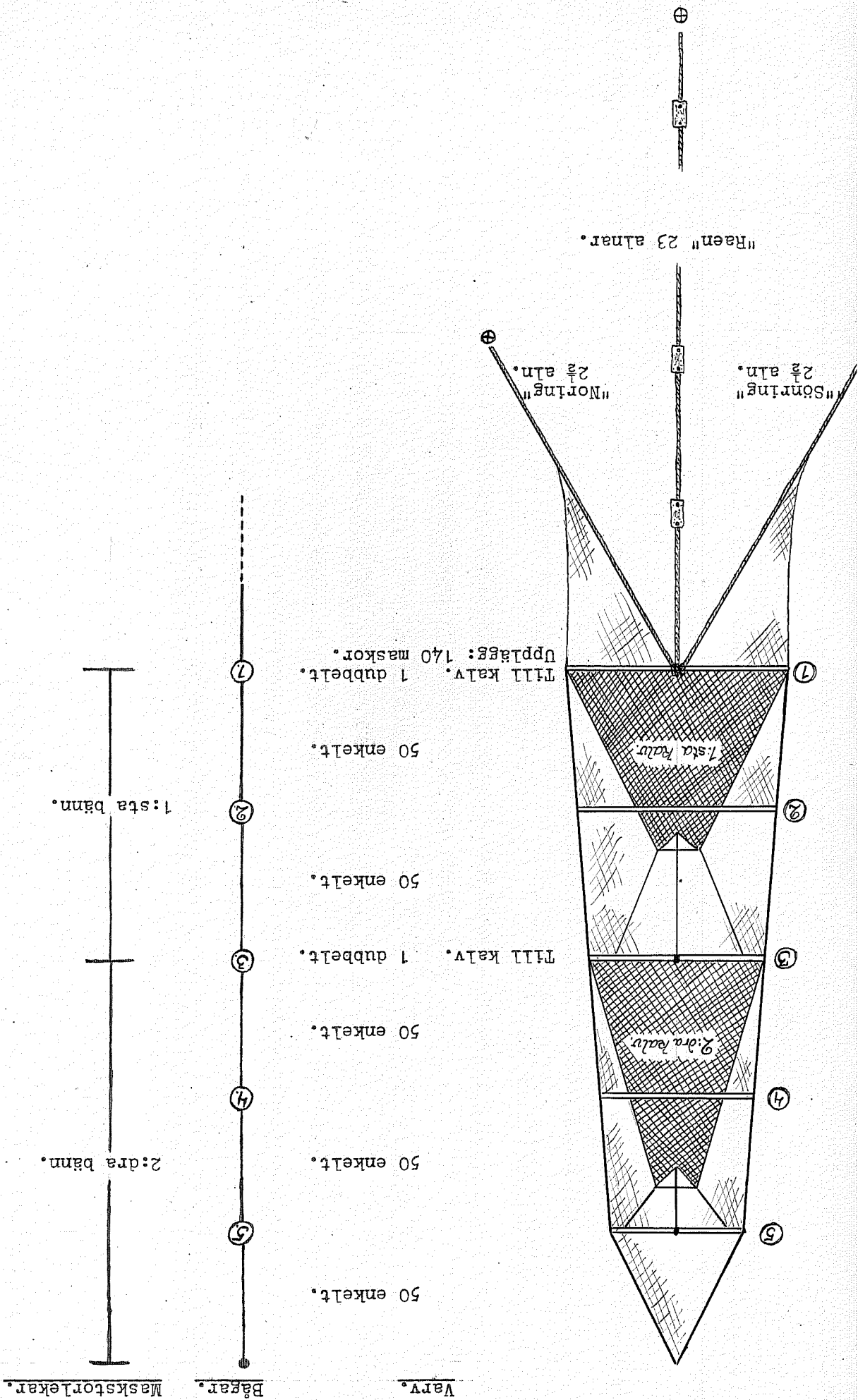

Intägningsstycke på kalv.

Rött: Hopmaskningsstråd.

Numrerade: Maskor vid knut.

Tabell över maskvarven i 3. Räkryssja.

4. Bottenbarn. "Bomngarn".

a. Bottenbarn av äldre typ upphörde att vara i bruk för c:a 70

år sedan, varför ingen närmare beskrivning kunnat erhållas.

De avveko emellertid från de i bruk varande, därigenom att ryssja saknades, så att man måste lyfta själva bottenbarnet, då det ryktades.

De sattes ut på våren och fiskade all fisk, som gick mot land. Bästa och mest använda fiskeplatsen var på "Brodded", en ör strax

n. Barsedäckshamn.

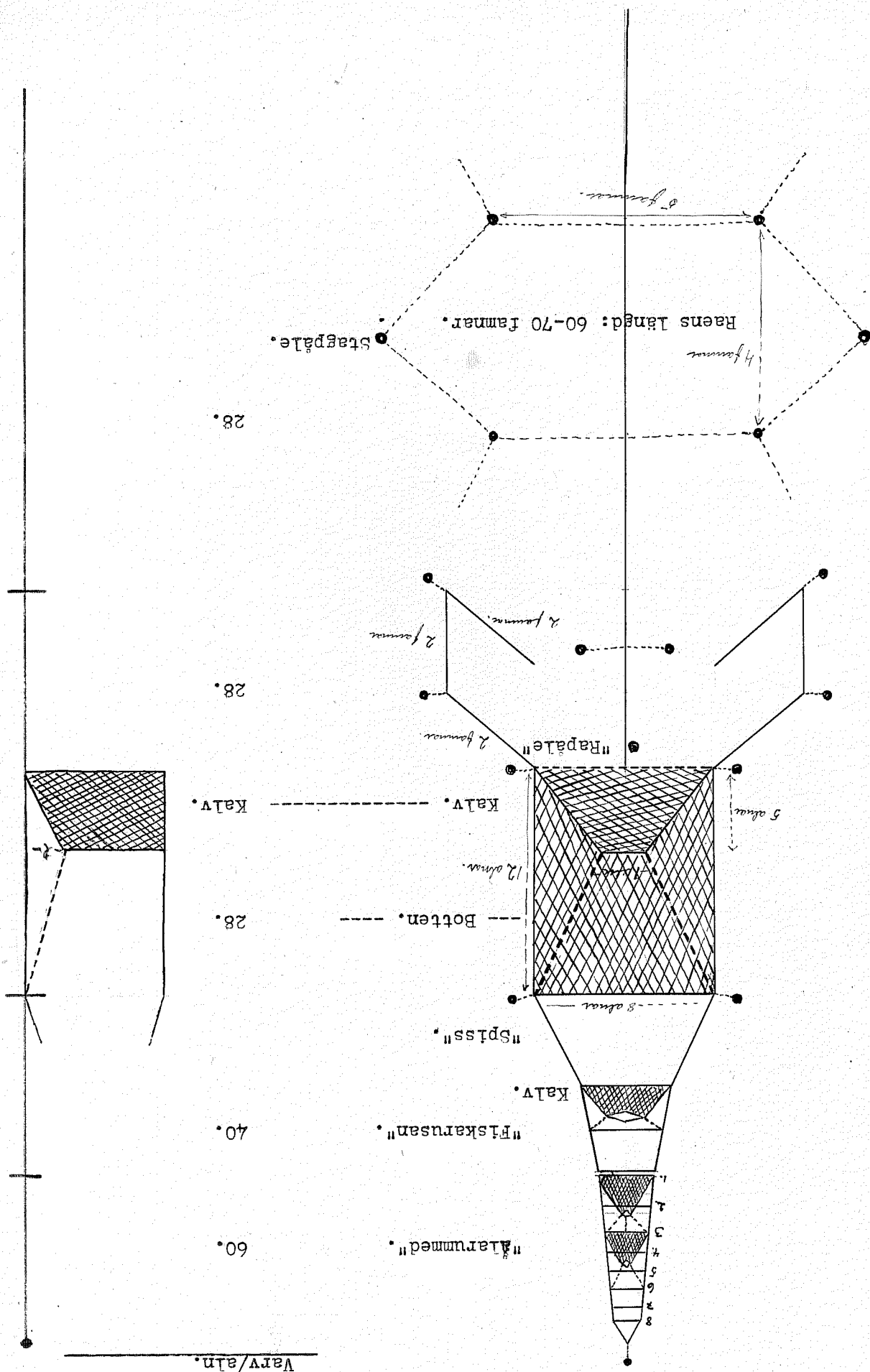
b. Bottenbarn av nyare typ. "Albomngarn".

på fiskeläget har under de senaste 10 åren dessa redskap börjat användas.

Twå 5-mannalag äro för närvarande sysselsatta med detta fiske. Fångstobj.: Vandringsälen.

Fångsttid: "Ålamörkren" under hösten.

Fångstplats: "Tjyväören".

5. Älmjärde. "Alakya". (Äldre typ).
Med 1 fiskrum. Tillverkad till största delen av träribbor, endast för längningen av de två ingångarna av garn.

Tot. längd. : 82 cm.
Största bredd: 32 cm.
Höjd : 29 cm.

Beskrivning: Botten består av en bräda, 18 cm bred. Sidor och tak bildas av träribborna eller spröten, vilka sitta med en cm mellanrum. Mitt på översidan locket, av samma material, 14 cm. långt, 10 cm. bredt.

Bågar: 3 st. ligga på utsidan av spröten, fästade medelst metallstift.

Ingångar: 2, en från varje kortända. Bildas av spetsigt triangeliga trätraskivor med spetsen inåt. Runt spetsen och basen en ring av roting. Ingången fortsättes ett stycke av en närläng, som med två ställtradar är fästad i yttre bågen. Garnet: bomullsgarn n:r 12/12., 60 varv/alm, impregnerat med kokt linolja.

Sänke: En flatslagen järnlyngd fästas under botten.

Användning: Fångstbå. "slugå". Fångsttid: Västads sommartid.

Fångstplats: Grundavstinet under land.

Redskapet betas helst med "kvabbsorune" (rommen av Cyclopterus), och med en lina fäst i varje ände, förenade och avslutade med ett märke, sänkes den till botten, där den får ligga någon månads tid, endast då och då upptagen för att "ryktas" och betas på nytt.

6. Älmjärde. "Alakorgu". "Alakya". (Nyare typ).
Med 2 fiskrum. Tillverkad helt av videlflätning.

Tot. längd. : 110 cm.
Största bredd: 26 cm.

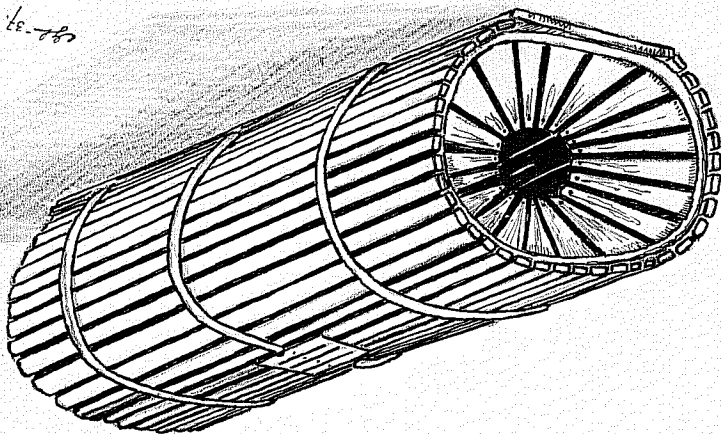
Beskrivning: Se fig.

Sänke: Vanligen en järnketting fästad runt korgens smalaste del. Användning: som n:r 5. Detta redskap anses av meddelarna vara en senare import. Den precisa tidpunkten har ej kunnat erhållas. Redskapet tillverkas i Göttinge och har levererats av "stegagyngar-

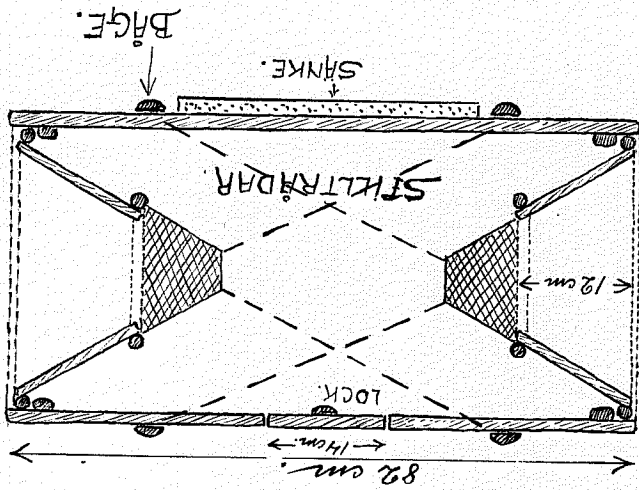
na".

5. Almjärde.

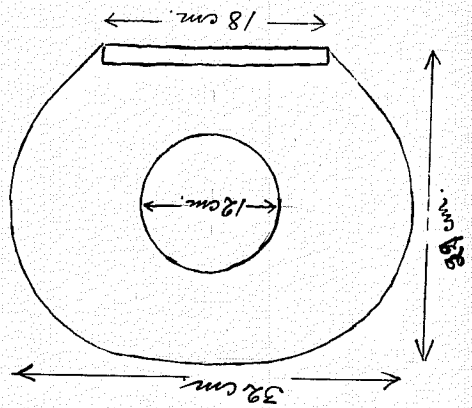
Perspektivteckning.

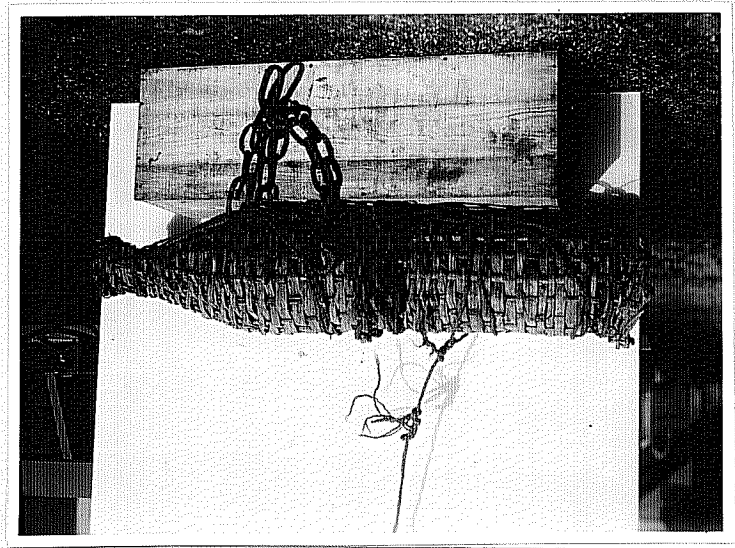
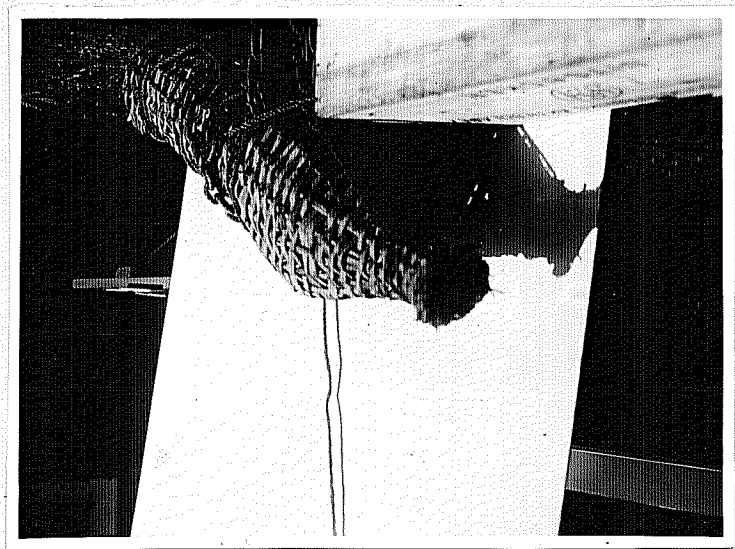
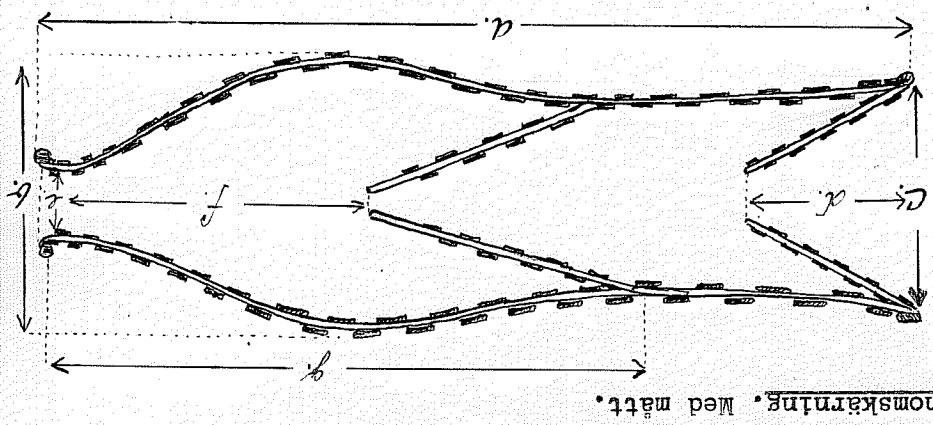
Längdsnitt.

Mätt i
tvärsnitt.

a: 110 cm. b: 26 cm. d: 20 cm. d: 23 cm. e: 10 cm.
 f: 37 cm. g: 65 cm.

Från sidan. Ketting som förankring.

7. Flundregarn. "Spättegarv".
Knutet av egyptiskt bomullsgarn n:r 50, 6 trådigt, eller ett gröv-
re n:r 60, 9 trådigt. Bomaska: N:r 12/9, el. svenskt n:r 16/9.
Maskstörlek: 8 varv/alm.

Garnet köpes i slingor om 2200 maskors längd, 21 varv djupa, en
s.k. halva. 2 halvor maskas samman till ett garn. Bomaskan bin-
des ett varv på översidan och ett varv på undersidan. Att kny-
ta till bomaskan kallas, "att ångföra- ev. öngföra garnet".
Teln: Linteln el. bomullsteln n:r 12/45. Fört användes hampeln.
Lintelnen hålles för att vara bäst, då bomullstelnen sträcker
sig vid väta.

Bonng: Garnet träs på telnen och fästes endast vid flär och

"stenabann".

Överteln: Linteln 1 alm mellan var flä, bomullsteln 22 å 23 tum
mellan var flä. Yttersta flän kallas "örafälä", är större, och
bär ägarens initialer, fiskeägets namn samt årtalet inskurna.
Underteln: För var 4-de flä på övertelnen är undertelnen en hand-
längre (fingertopp-par-handled). Mitt för var 4-de flä ett "ste-

nabann".

Impregering: Barkning.

Användning: Fångstobj. är "Röspätta", "Skrubba" (skrubblundra) och
"Slätta" (sandflundra).

Med spättegarvnen fiskades förr blott under försommaren, numera
bedrives detta fiske året runt.

Näten sätts uteslutande på "blod bonn", och de vanligaste fiske-
platserna äro: "Fläked", området mellan Sjollen och Landgrundet
vid Barselback, "Djlyved", mitt för kulorna, "Holokarna", området

NW. Barselbackshamn.

Den bästa tidpunkten är vid ström (o.d.o. se Svensk Fiskeri Tid-
skrift, Häfte 12. 1936. C.G.Lekholm: "En natt med drivgarn i Öre-
sund.)

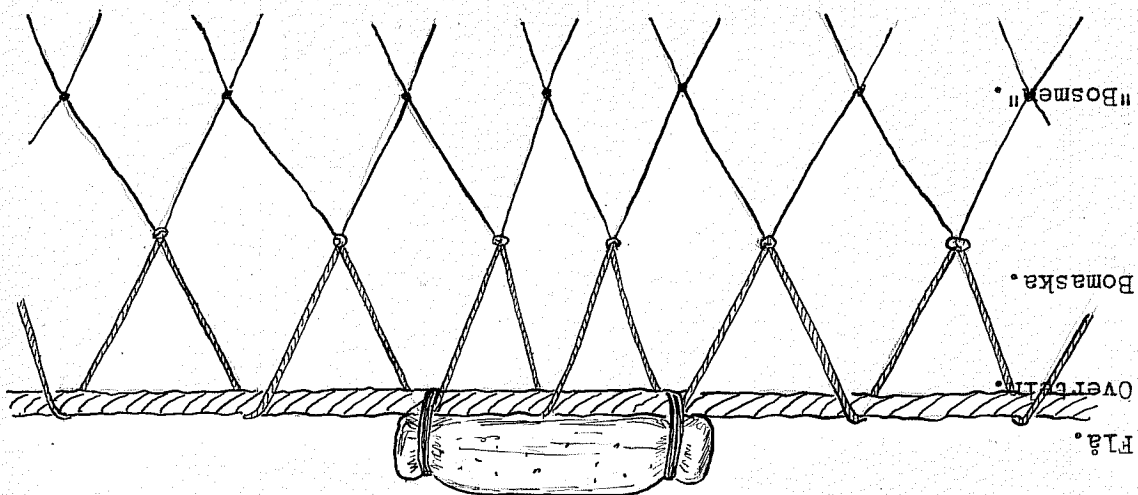
Fisket bedrives med de däckade båtarna. Laget utgöres av 3 man
med 3 garn på var.

Näten sätts i en rak länk, som regel i väst-östlig riktning,
och utmärkas med "stödor" (se flg.) med 2 flägor på den västra
och på den östra "stödan". De få stå ute ett par dygn. Man

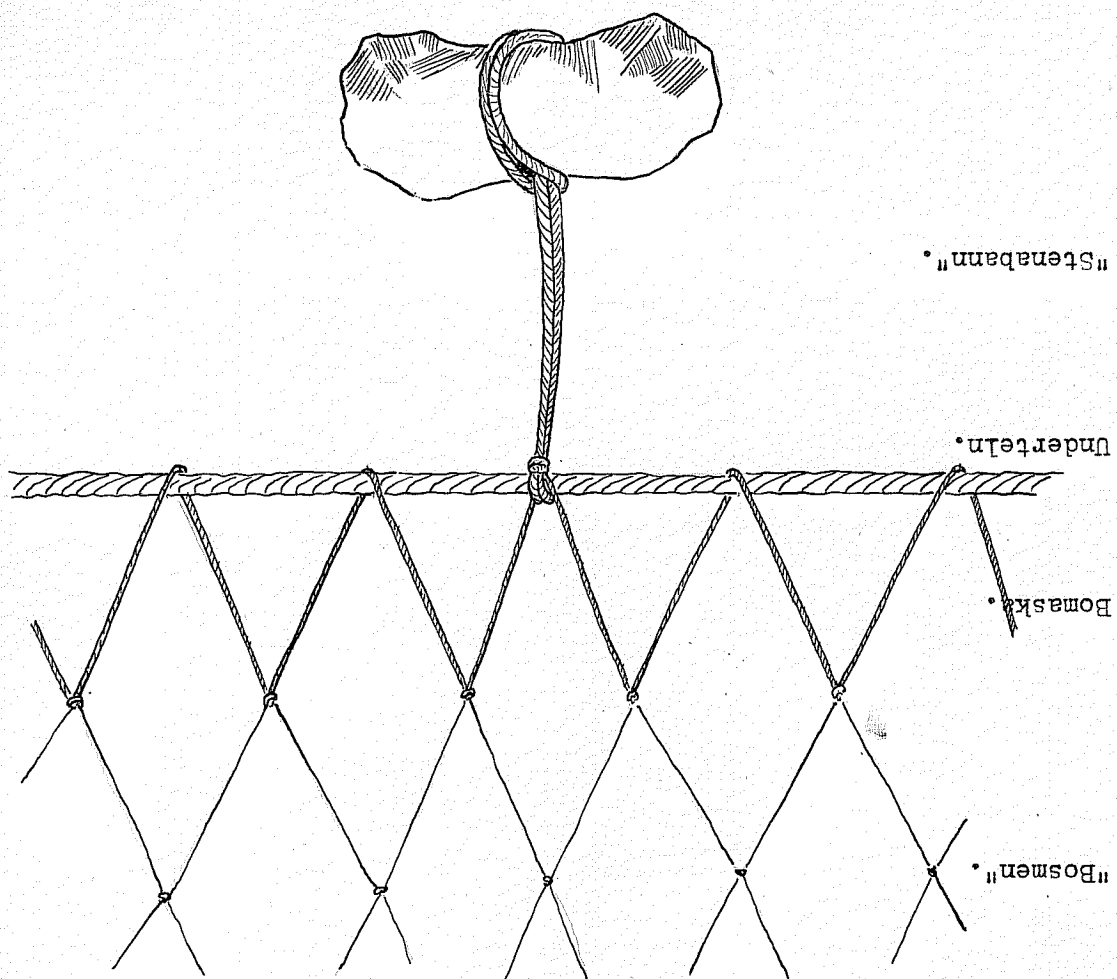
drar under gång med maskin, över rull, midskemps. Fångsten släp-
pes i dammen, om sådan finnes och "tjefjas" upp och försäljes

omedelbart vid hemkomsten.

Garnen få ligga med "mögad" (tång) i "truen". Efter hemkomsten

Detalj av Flundrenät i ungef. nat.
storlek. Maskorna något förminsade.

ullas de på "börarna" upp till "stavlorne" (torkställningarna) för att "hängas". De "kvistas" (rengöras) med "kvistekäpp" (se fig.) Då de torkat, "kläas" de på "eneklä" och hängas in i skjuen, el- ler om de skola användas igen "stenas" i "truen", varvid "bos- men" (nätets massa) lägges i slingor med "klän" överst.

8. Torskearn. "Toskagarn".

Knutet av egyptiskt bomullsgarn n:r 50/6. Bomaska som flundregarn. Halvan är 2700 maskor lång, 35 varv djup.

Maskstorlek: 13 - 14 varv/alm.

Torskearnen äro i övrigt redda på samma sätt som flundregarnen.

Användning: Fångstobj. är "grästorsk".

Fisken bedrivs från efterhösten till fram på våren, eller så län- ge det är eftertrågan på torsk.

Näten sättas på "hår bom", vanligen på "Halén", spetsen av land-

grundet utanför kulorna.

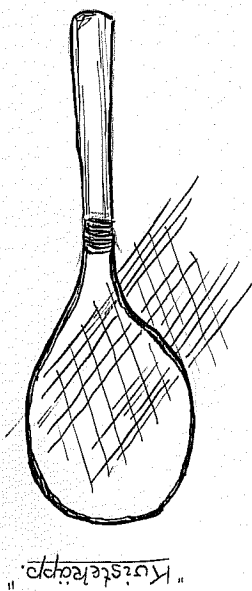
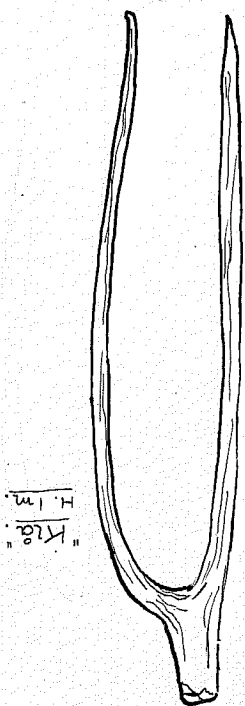
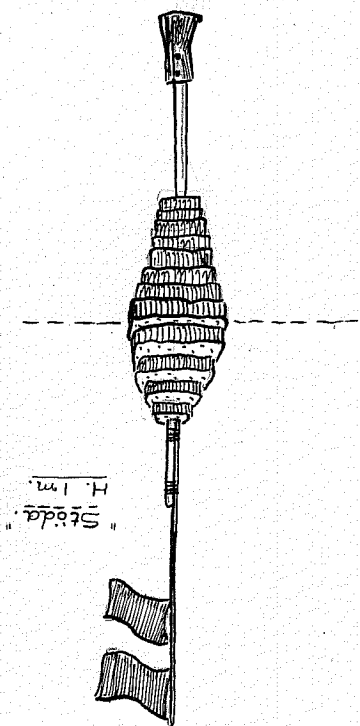
Både de däckade båtarna såväl som snipor och ekor användas vid det-

ta fiske, i senare fallen dras ej över rull, eljest som vid fis-

ke med flundregarn.

Fångsten lämnas oftast omedelbart, eller sumpas vid tjäntig vä-

derlek.

9. Näring. "Näring".

Indelning: "Drivnäringar", för drivgarnsstiske. "Bonnäringar", för

sättgarnsstiske. På fiskeläget äro båda slagen närdingar redda på

samma sätt och lika stora, varför i fortsättningen beskrifningen

blir samma för båda.

Knuten av egyptiskt bomullsgarn n:r 50/6 eller 60/6. För av svensk

tråd n:r 20/3.

Bomaska: N:r 12/9.

Maskstorflek: 28 - 33 varv/alm.

Garnet köpes i halvor 1200 maskor långa, 240 varv djupa. Varje halv

redes för sig. Bomaskan töres ett varv runt om.

Teln: 9 garns "slime" (hampa).

Bonlag: Bogarnet träs genom 3 maskor av "bosmen", (dessa tre mas-

kor kallas "ängföremaskorna"), och fastgöres med dubbelt halv-

slag på telnen. Varje sådan bomaska med 3 "ängföremaskor" utgöra

ett "skudd" och är 6 mm. mellan knutarna (se fig.).

Överteln, "flåstlme": Flår av kork. 9 - 11 "skudd" mellan varje

flå.

Underkeln, "hånstlme": Sänken av sten. En famn + 5 "skudd" mellan

varje "stenabann". 12 stenaar på varje halva.

Stödeteln, "bröst": 2 "ängföremaskor" i varje "skudd".

Anm. Yttersta övre delen av "bosmen" kallas "örat". Yttersta flån:

"örafå." (se flundregarn). Övertelnens förlängning i en i alm

lång ögla för fastgöring i nästa "näringahalva": "örabann".

Imprenering: Barkning med björkbark. Som betmedel i "barkekared",

soda.

Användning: Fångstobj.: sill.

A. "Bonnäring": För börjades sillstiket i juli, varvid man till

en början satte till bonns". Vanligaste fiskeplatsen var från

flintträman - landgrundet vid Barsedäck. Nätem flingo stå natten

över.

B. "Drivnäring". På hösten låg man och drev med närdingar på

samma plats. Det är den enda form av sillstike, som bedrivs för

närvarande. Angående förfarandet se fig. samt Svensk Fiskeri Tid-

skrift, Häfte 12, 1936. "En natt med drivgarn i Öresund".

C. "Kobbade näringar". På senhösten, när sillen drog sig från

flintträman, drev man med "kobbade näringar" i "Kalebo", bukten

mellan Kjöge - Amager. Man använde "korkkobbar", en på vart bröst.

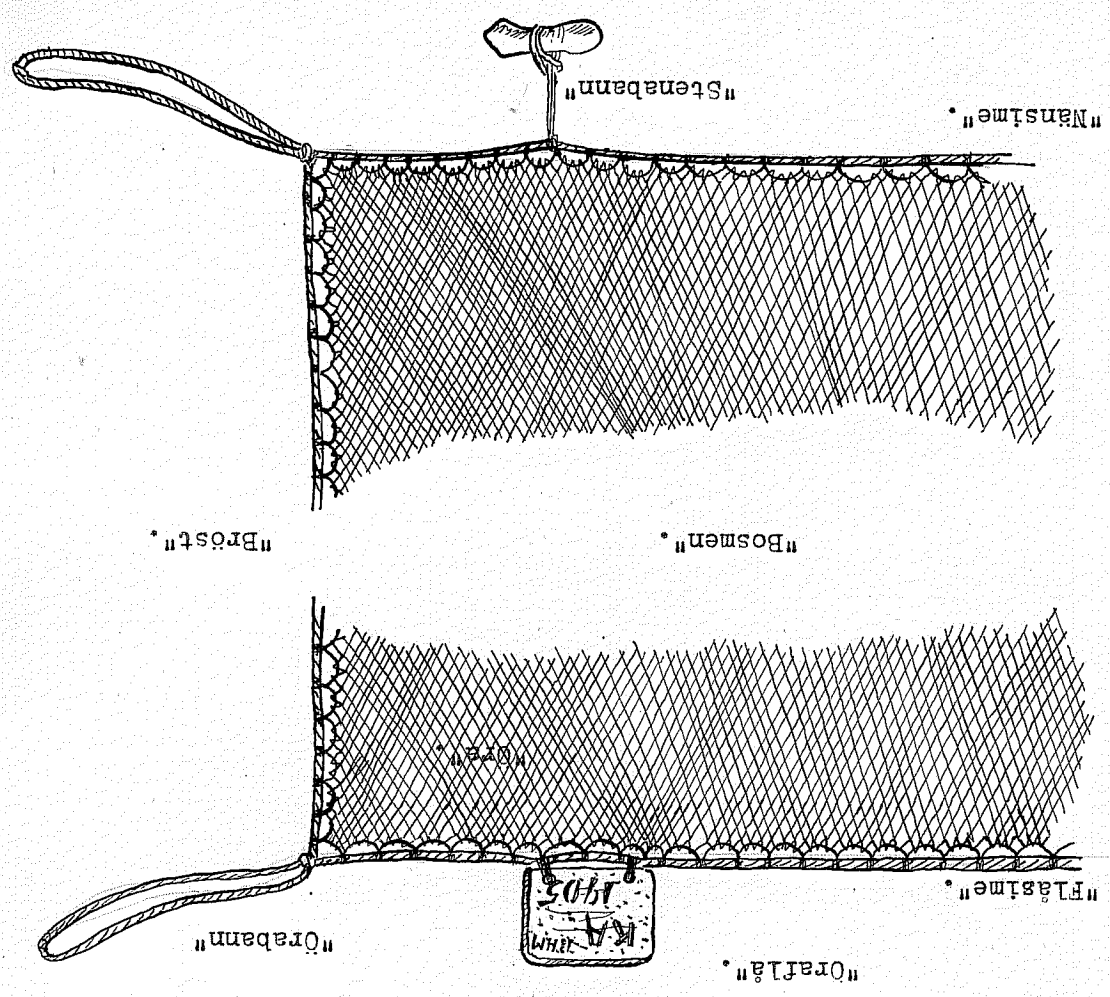
"Kobbellinorna" voro ungefär 2 famnar långa, beroende på det ringa

djupet i bukten (se fig.). Kobning kommer till användning, när sällan ej stiger ända upp till ytan. Numera är detta fiskesätt bortlagt. När man fiskade i Kalebo, såldes fångsten oftast i köpenhamn, men även i Malmö, om man låg bättre till för denna stad. Sällfisket av i dag bedrivs uteslutande från de däckade båtarna av kostertyp. Man drar utan maskin i gång över rull i fören, med maskin i gång över rull midskepps.

Laget utgöres av 3 man med 6 å 7 närdingshalvor pr man. I land forkas närdingar på "näringsastötor" även kallade "breor" efter namnet på sättet att breda dem till tork, "att bre".

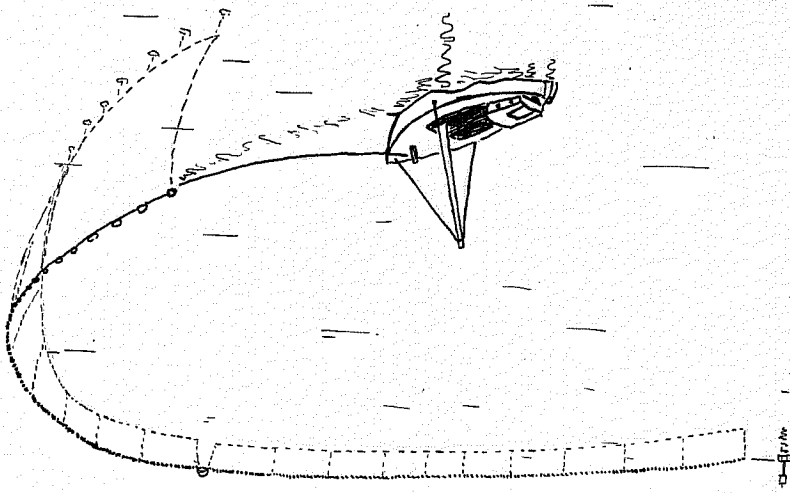
Tillägg: De närdingar, som voro i bruk under 1800-talets förra hälft, knötos för hand av lin "hörnarn". Flåna voro ej av kork, utan av trä "flåstock". Telnarna av hampa eller ofta av tagel "av nästahär". I övrigt som ovan beskrivna.

Schematisk Detaljbild av närding med beteckningar.

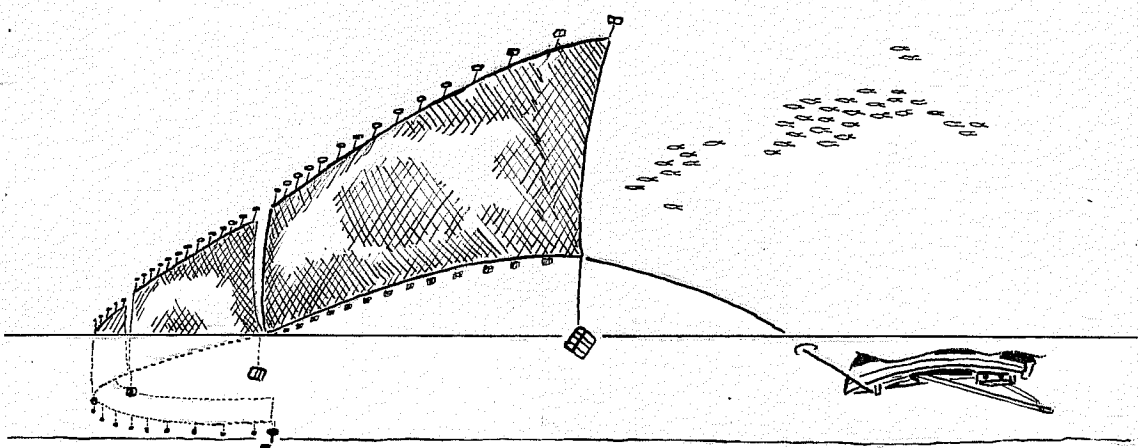
Drivhäringslänk. Perspektivteckning.

Boj. ↑
Mittkobb. ↑

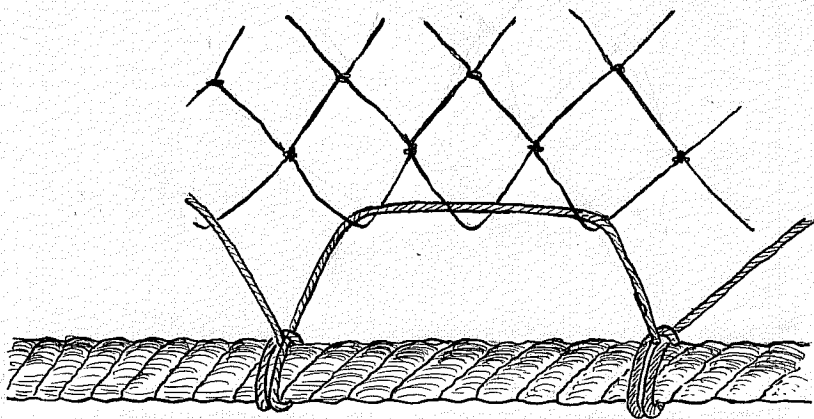
Kobbad härdingslänk. Perspektivteckning. I förgrunden tvärsnittt genom vattenmassan.

"Näringskobb" ↑

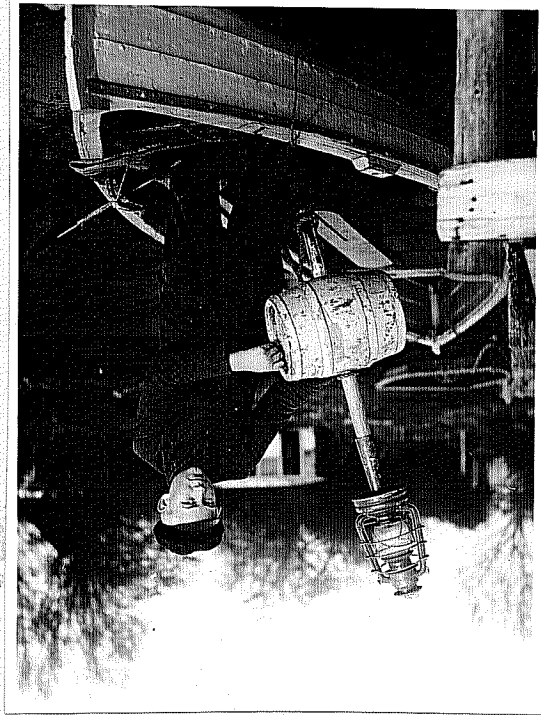
18-140

Överteln.
"Skudd".
3 "ångföremaskor."
"Bosmen."

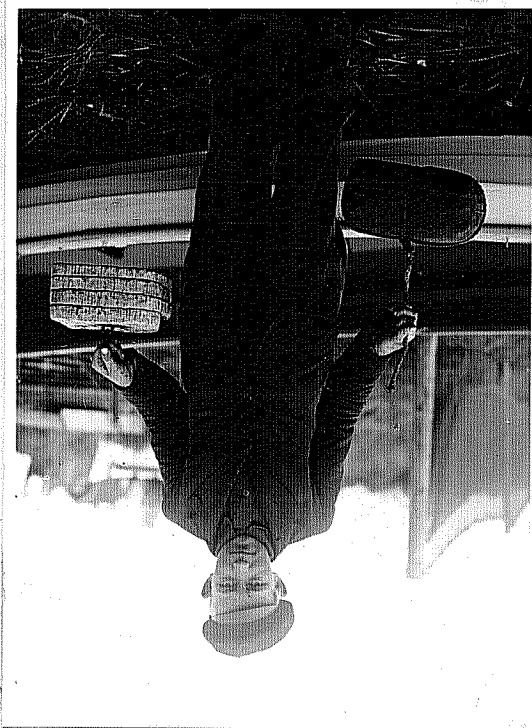

Skala. 1:1.

Tillbehör till en närdingslänk.

Boj. med lanterna enl. lag.

"Näringsakobbar". (mittkobb).

10. Mansa. Ett närdingsliknande redskap för fångst av sill. Dju-
pare än närdingen, men kortare. Dess användning förbjöds i Sundet
på 1870-talet.

Beskrivning: knutet av bomullsgarn. (för hand på platsen).

Maskstorlek: 35 - 36 varv/alm.

Garnet: "Bosmen", 360 varv djup. Längd 21 m.

Teln:

"Flåstime". 3-slagen hampa, börjar med en taglad tamp och slutar med
en garnad ögla (ögonspilts). Tampens fria längd: 1,5 m. Öglans: 0,25m.
Overteln, underteln och bröst av telnarn.

Mellan "Flåstimen" och overteln på var 30-nde cm. en "stinta" av

1 m.s längd. 2-slagen tagellina, fastsat i simen och teln med en-

kel kortspilts. Stintornas antal 60.

Boning: Bomaska ett varv, av grövre bomullsgarn. Varje maska bodd

på teln med dubbelt halvslag. Avståndet mellan knutarna på över-

och underteln: 2,5 cm., på bröst: 3,5 cm.

Flöten: "Korkflår", knutna på "Flåstimen". Avstånd mellan varje 1,2 m

eller 4 stintor. Antal: 15. Endast "öratlän" av "Flåstock".

Bänken: Sten. "Stenabann" 15 stycken, 1,05 m. mellan varje.

Impregnering: Barkning med björkbark.

Användning: Fångstobj. sill.

Användes som föregångare och jämsides med stillnärddingar till dess

att fisket med detta redskap förbjöds på begäran från fiskarena

från Limhamn. Det anses, att metoden lärts från blekingska fiskare

vilka på 1800-talet fiskade sill med mansor från sina "vragekor" i

Öresund.

På 60 - 70 talet gick man med sina mansor ut till "Hagen" vid Kale-

bo, och började redan vid islossningen. Båtarna voro dels silla-

båtar, dels även små öppna snipor.

När man satte, vrakade man som oftast ut mansorna, d.v.s. drev ut

dem tvärs. Man började med en trä- eller korkklot, "mansekobb"

och sedan sattes en dylik mellan varje mansa utom sista vid driv-

linan. Boj brukades ej.

Fiskesättet är i stora drag detsamma som med drivnärddingar, blott

med skillnaden vid utsättandet, detta dock mest beroende på, att

mansorna aldrig "klådades", utan trädades på tampen av flåtelnen och

sålades maste ligga lösa på durken då de skulle i bruk.

Mansorna ansågs fiska bättre än närddingar, mycket beroende på gar-

nets större djup.

11. "Hornfisksko". Notredskap för fängst av näbbgadda, "Hornfisk".
Knuten av egypt. bomull n.r 12/12.

Beskrivning: Storlek: Armar 10 famnar långa. Kalv 3 famnar.

Armar: Antal 2. Djup vid "ännastage": 165 cm. 100 maskor. Djup vid kalvens början 119 maskor. Teln av hampa 3-slagen. Garnet bott med 6,5 cm "skudd" med 2 "ängföremaskor" (fig.). Vid bröst är varje maska bodd på teln med dubbelt garn.

"Ännastage": 140 cm lång av turu. Sidotelnen fastslagen på 4 stäl-
len med surring.

Sänken: Sten. 20 stycken med början på "ännastage". En m:s avstånd mellan de yttersta, därefter någon minskning mot kalven.

Flöten: "Korkflä" 22 stycken. Första två börjar 17 cm. in från

armens slut, därefter 1 m + 1 "skudd" mellan varje till en början,

därefter successiv minskning till 35 cm:s avstånd vid kalvens början.

Knytning av arm: knuten på längs. Maskstorlek 28 varv/alm.

Kalven: Utan särskild ingång. Främre delen kallas "slug". Bakre

delen kallas "gump".

Boning: Övertelnen fortsätter med samma boning över sluket från

arm till arm. Korkflä 11, av vilka ingen genom sin storlek eller

eljest utmärker mittpunkten.

Undertelnen på samma sätt. Mitten utmärkes genom att en 70 cm lång

ogla av telen maskas fast inåt "sluket". Sänken av bly 13 till

antalet, det mittersta fastslaget via öglan.

Knytning av kalv: kalven direkt knuten till armar. knuten på längs.

32 varv/alm. 286 varv lång. "Gumpens" spets med 2 varv/dubbelt

garn 25 maskor i omkrets.

Användning:

Fängstobj.: Näbbgadda, "hornfisk".

Fängstplats.: Lundåkrabukten.

Fängsttid: Maj - början av juni.

I övrigt se: Svensk Fiskeri Tidskrift. 1937. Häfte 11. Sd 272.

C.G.L. "När hornfisksken leker".

12. "Tobiso". Notredskap har använts på fiskeläget.

13. Beteso.

" " " " " "

Båda dessa redskap ha ej mycket varit i bruk
och något exemplar för mätning har ej påträffats.

14. Råkhäv. "Reghäv".

Handhäv för fångst av råkör och betesdjur på grunt vatten.

Beskrivning: Råkhävens utseende och mått överensstämma helt med

den vanliga längs kusten förekommande. Bygel av vid i en halvmetr-
kel, fastsatt vid ett bätte vid änden. Skäft nitat fast vid brä-
dans mitt, med bygel i fästet genom surring, under detsamma. Skäft
ungefär 4 m. långt. Håvsnät med dubbelt halvslag sytt till bygel

och fäst till brädan i hal vid dess bakre kant.

Användning: Fångstobj.: "Reg" och "hornstagg" samt annan betesfisk.

Itörd en gammal kostym vadar den fiskande omkring på revlarna i

Lundåkrabukten. Häven körs in under fångstskorna och lyftes upp
över vattenytan, varpå innehållet sorteras. Fångsten stoppas i en
säck, som hänger i en lina om halsen på fiskaren.

Förtäringssättet kallas "att stryga reg" eller "gå och stryga".

Kommer till användning blott under den varmaste årstiden, men är
numera merändels bortlagt mest beroende på bristen på råkör. /

15. "Tjels".

Handhäv, som användes för att hämta fisk ur annan redskap eller

sumpar, "hytteladen".

Bygel av järn med antingen rund eller fyrkantig form.

Håvsnäts storlek och maskvidd rättar sig efter fiskens storlek.

och art.

Skäft av varierande storlek mellan 1 - 4 m. långt. /

Indelning: a. Ålrev. "Ålakroga."

b. Torskreiv. "Toskakroga".

Reven: "Krogarevan" av bomullstråd n:r 12/45, förr av hampa.

Tafsar: "Tjänsar" ev. "Tafsar". Förr slogs de av hemsprunnet lin

medelst "tjänsatopp" ev. "-lo". Detta tillgick så, att man fäste

ett par krokta spikar i en dörrkarm. En tunn linnetråd av lämplig

längd fästes dubbel i spliken. I nedre delen trädades kroken av top-

pen, varefter denna sattes i rotation. Ett horisontalt garnstreck

på lämplig höjd visade, när tafsarna av lämplig längd, vanligen en

aln. Man kunde även slå tafs en 4-dubbel på detta sätt. Detta förlä-

ringsätt är numera helt ur bruk.

Nu användes endast bomullstafsar av egypt. bom. n:r 12/12 vänster-

slaget. Längden varierar. Tafsarna äro och har alltid varit fast-

slagna på reven. /

a. Ålrev.

Varje "reva" har 100 krokor. Krokstörlek n:r 2.

Användning: Fångstobj. "Slugål".

Sättes utestående under den varmare årstiden. Man sätter upp till

ett par tusen krokor. Som bästa bete anses räkor, men då dessa nu-

mera äro fåtaliga, användes tobis och annan småfisk, såsom "horns-

tagg", "ålakusor" m.m.

När krokarna betas sätter man "splittan" fast i "truet", och lag-

ger reven i bukter i bortre halvan. I främre lägger man de påbe-

tade krokarna i en rad. Övanpå strös fuktig sand, därefter en ny

krokrad o.s.v.

Man sätter i solnedgången och drar i soluppgången. Reven lägges

direkt i traget och först vid hemkomsten redes den och krokarna,

"splittas", d.v.s. trädas upp på stickan med en mittskära, varefter

"splittorna hängas till tork. /

b. Torskreiv.

Varje "reva" har 64 krokor. Krokstörlek n:r 3 l. 4.

Användning: Fångstobj. "tosk".

Sättes under den kallare delen av året. Sättes vanligen som ålrev,

men kan även kobbas: "Kobbade krogar". Efter var åttonde krok fast-

bindes en kork, omväxlande med en sten, så att reven kommer att

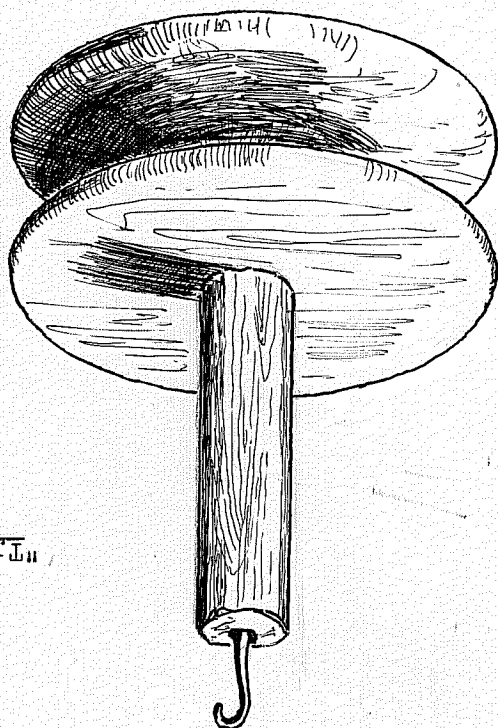
stå i vattnet enl. teckn. Detta tillvägagångssätt beror på, att

man därigenom undviker åverkan på betet från skadedjur t.ex.

"korsfisk". Till bete användes "sandorm", (sandmask), vilken förr

hängades på platsen medelst "ormstampa". Ormstampen består av en cirkelformig träskiva, diameter 17 cm, fästad i ett 3 m. långt skarf. Den mot skarfet vända sidan är plan, den bortvända konvex, med en tjocklek på tjockaste stället av 4 cm. Den stötes upp och ned över maskhålen i sanden, varvid den verkar som en pump och tvingar maskarna upp i vattnet.

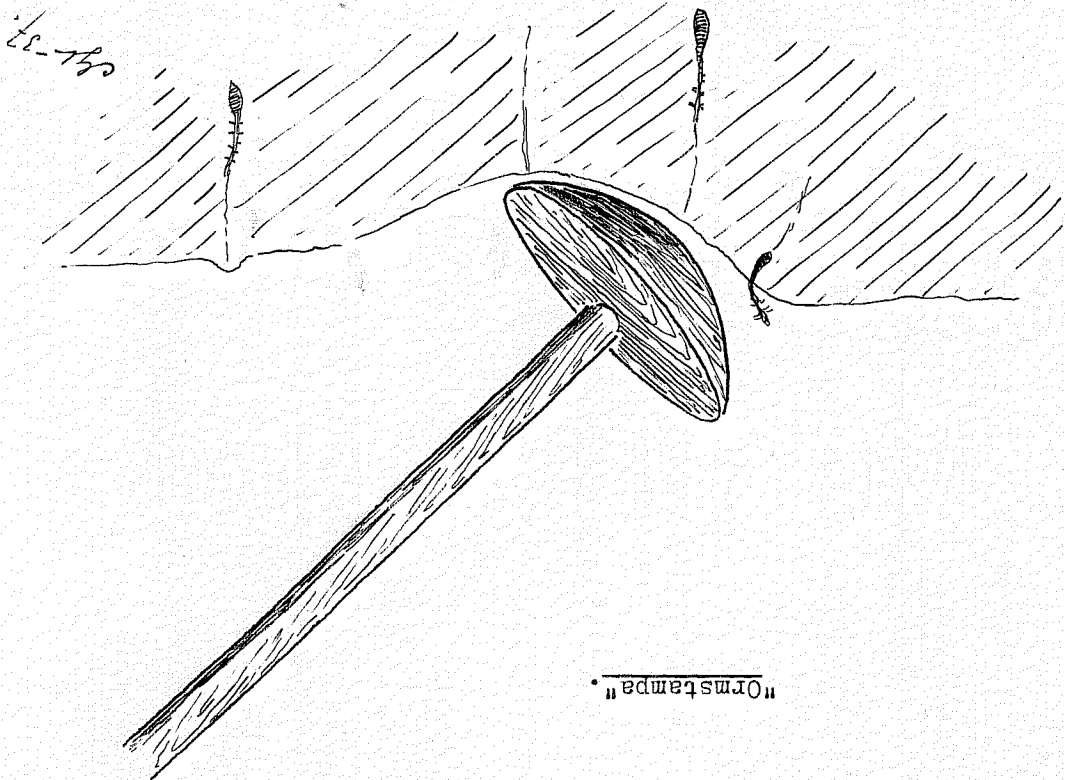
Förfaringsättet kallas "stampa orm" och är nu helt ur bruk. Numera köpes masken, som användes till ågn från Danmark.

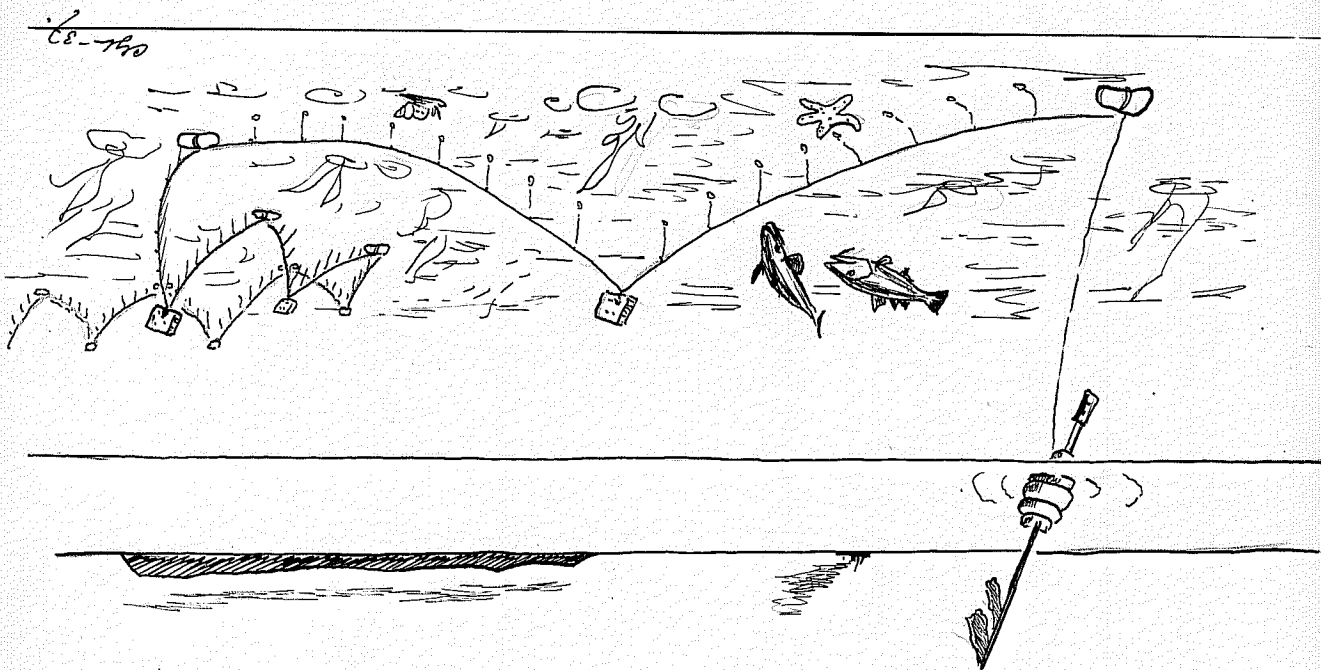
"Tjånsatopp".

04-37

Skivans diameter: 15 cm. Höjd: 5 cm.
Skarfets diameter: 2,5 cm. Längd: 14,5 cm.
Krokens längd: 3 cm.

"Ormstampa".

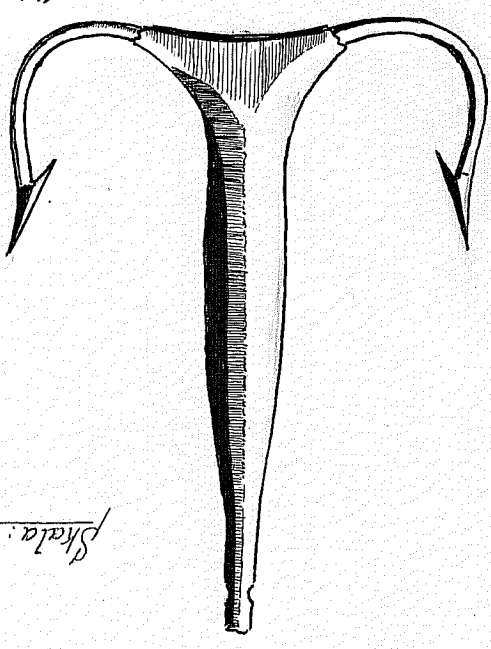
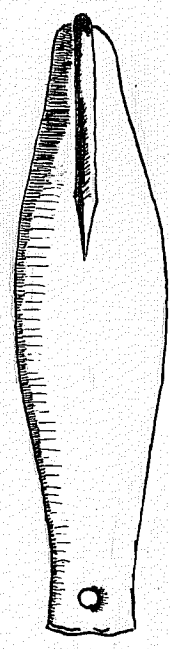
"Kobbade toskakrogar".

17. Torskpilk.

Blytisk med två krokar i änden. Storlek varierande. Form vanligt standardtyp.

Användning: Fångstobj.: Torsk.

Detta redskap kommer till användning dels vid vaktske på vintern, dels som ett biredskap när man ligger ute med drivgarn efter sill.

Skala: 1:1

44-37

18. Alljuster. Vanligt nälljuster med 5 horn och 4 nålar, vilka på sista tiden börjat tillverkas utan hullingar.

Användning: Fångstobj. "Gulål".

Vid bleke sommartid går man ut med en eka till revet mellan kulorna och fiskeläget och hugger efter ålen i tångnuskorna, i den s.k. "kluddertången". Blindhuttning förekommer ej.

Hedskap: "Stenfliska". Ett kloliknande redskap av järn på en lång trästång.

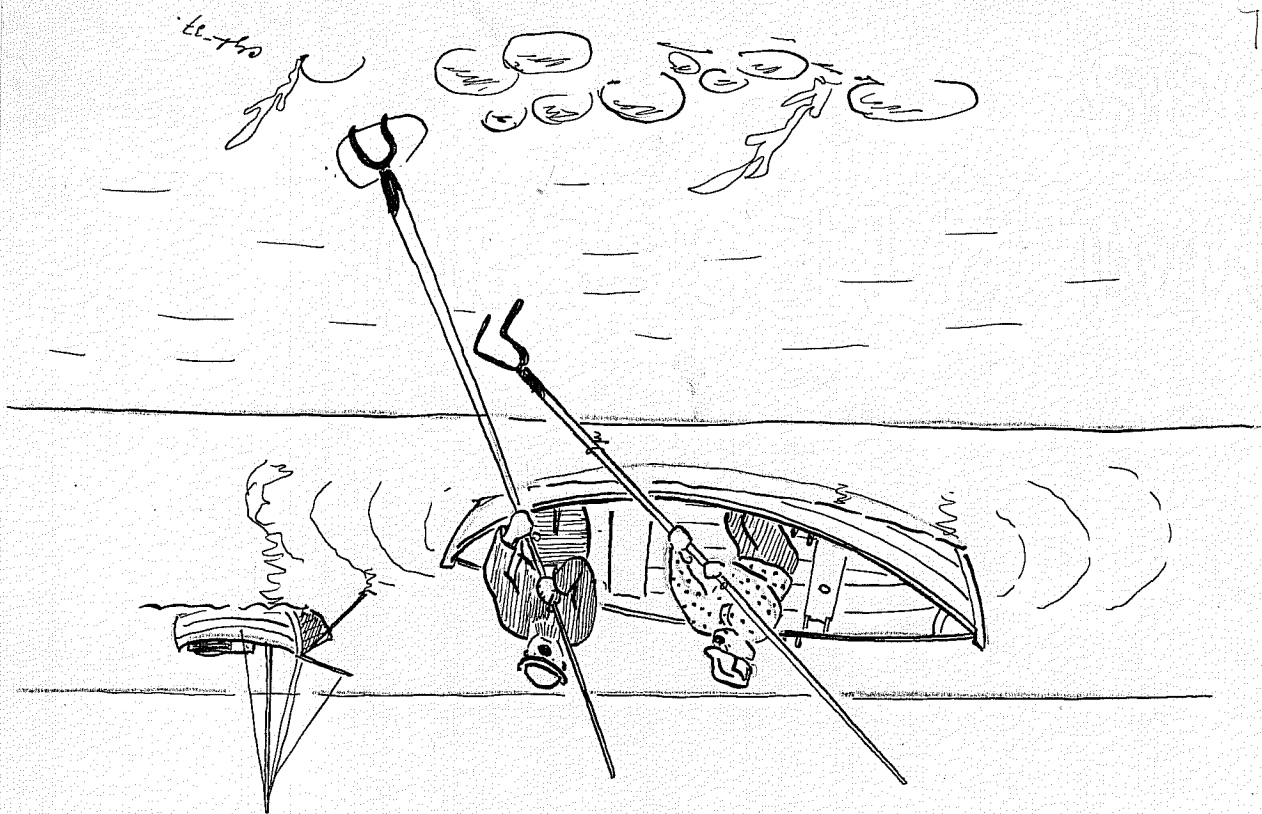
Användning: Under segeltidens tid var barlaststen en efterfråg-

ad artikel på skånska hamnar. Barsebäcksfiskarena brukade för den skull segla omkring med sina "sillabåtar" sommartid för att flska sten. Båtarna lastade c:a 7 ton, och stenen betalades i Landskrona, där den mestadels levererades, med 3 å 4 kr. tonnet.

Stenen togs på någon "ör" i närheten av hemmahamnen, men då greve Hamilton förbjöd stenfliske vid sina stränder, måste man ge sig tvärgående bort, då denna sorts fliske ansågs lönlös, och man där- för ej ville upphöra därmed. Från Ven inköptes på 80-talet några 15 - 20 tons båtar, med vilka man för ända till Kalmarsund efter stenen.

Den bästa stenen var "blåsten" och till formen skulle det vara "knudsten".

Efter hand som segeltidens antal minskade, blev naturligtvis stenflisket av allt mindre ekonomisk betydelse. Tidvis har emeller- tid en stor del av fiskarena sysselsatt sig därmed även senare. Så t.ex. vid hamnbyggnaden i Malmö, där den första stenkistan till nya hamnbyggnaden lades 1904. Både till denna och många efter- följande ha Barsebäcksfiskarena levererat sten.

Under 1800-talet, när man fiskade med de

öppna båtarna, delades fångsten, så att var och en fick, vad hans egna garn gav. "Droppfisken", den som föll av garnen, föll till båtägaren. Detta var hans enda företärde. Emellertid kunde inkomsten av detta bli ganska stor, beroende på om fisken hjälptes att falla ur, vilket hände inte så sällan. I synnerhet ett par av de gamla fiskarna voro duktiga i att "tappa fisken", så att ibland mera än 3:4 delen blev sådan "droppfisk". När dessutom båtägaren som regel var äldst i laget och bestämde i vilken ordning näten skulle sättas, hans egna naturligtvis på de bästa platserna, kunde stora orättvisor begås. Om det var mindreåriga med, kunde man också dela i manslotter, så att t.ex. båtägaren fick $1\frac{1}{2}$ manslott, den halva för båten, varje vuxen karl 1 manslott och varje pojke $\frac{1}{2}$ o.s.v. Ända så sent som vid sekelskiftet förtor man på dessa sätt, men då allt flera, framförallt bland de yngre fiskarna önskade en ändring, övergick man till ett system, som gäller ännu.

Huvudregeln är att man, sedan driftskostnader frändragits (olja och fotogen), delar fångsten i så många lotter, som det är garn satta, plus en lott. Denna sista lott är båtens. Om det sålunda är 3 garn vardera (det vanligaste vid garnfiske), delas fångsten i 10 lotter, varav båtägaren får 4 de övriga 3 vardera.

Vid drivgarnsfiske och krokfiske delar man ofta med 2 lotter för båten, på 14 närdingar således 16 lotter, detta därför att man anser materialen slitas mera vid dessa fiskesätt.

Vid bottengarnsfiske, där alla i laget äga del i redskapen, räknas alla utgifter för pålning, drift o. dyli. först ifrån, och sedan delas nettot lika mellan alla.

Uppre-
Kallad alla del
Båtägaren får

1937 -
V. H. H. H. H. H.

Under 1870-talet's givande sillfiskeperiod brukade bönderna komma ned till fiskeläget och hämta sill i vagnslaster. De körde runt på landsbygden och sålde sillen, varvid fiskarehustrurna, som medföljde, skötte själva kommersen. Bönderna hämtade även det egna behovet av sill till saltning för vintern med dessa skjutisar. Ända från Gölge kunde de komma och lasta en kärva full.

Annan fisk fingo kvinnorna rulla på "börar" till Lunds torg. Under världskriget levererades fangsterna för det mesta i Malmö fiskhamn, dit båtarna gingo direkt från fiskerplatsen.

Numera lämnas vanligen hela fangsten till uppköpare på platsen, dock med undantag för större fangster, vilka ännu föras till Malmö eller Landskrona.

Maträtter.

Förutom allmänt vedertagna tillagningssmetoder av fisk i färsk och saltad form förekommer:

1. "Vinnad sill". Färsk sill, som helst bör vara fet, fläskes i ryggen och saltas lätt under några timmar. Den hänges därefter ut i vinden och torkas. Beroende på solen varierar torkningstiden mellan någon timma och en dag, då den ej får vara torr, utan blott "vinnad". Den förvaras icke någon längre tid, utan stekes på vanligt sätt. Anses för en vällsmakande rätt.

1. Fiskebåten av kostertyp. s.k. "Motörbåt".
Heldäckad med maskinkapp akterut med 2 kojplatser. Kan föra 4 se-
gel, går vanligen för maskin. (Mått och beteckningar bifogas).
- För det egentliga garnfiske är dessa båtar de enda i bruk varande.
Till fiske finnas på fiskeläget 12 stycken, samt 1 till fisk-
transport. /
2. Snipen. Endast ett fåtal. Av ren västkusttyp. En byggd på Gustav-
sson Varv, Landskrona, helt öppen, för två segel. Ha ingen egent-
lig användning vid fiske längre. Tidigare användes snipor vid garn-
fiske, samt vid småfiske under land, varifrån de numera utträngts
av: /
3. Rkan. Flåtbottnad med både för- och aktersäv. 16 - 18 fots l.
Endast för åror. De mera välbyggda med god sväng på bordläggningen
och fallande stävar ha inget extra namn. De mer eller mindre
"hemmagjorda" med dåligt spring, raka och tvära stävar, skarp över-
gång mellan botten och sidor, liten sväng på sidor, kallas ~~sk~~ av
fiskarhunnorn "bonnaekor". Vanligt är, att man förser botten med
ett läkte som köl, detta mest för att undvika slitage på botten,
då ekan halas upp på släpestället i hamnen. /
4. "Sillbåten". Föregångaren till 1. Är nu helt försvunnen. Helt
öppen båt för segel och åror.
Seglen: Storsegel (sprisegel), topp, fock, klyvare.
Sax saknades. Några kojplatser fanns inte, utan man fick vid driv-
garnfisket koja direkt på durken. Ladan för förråd, placerad under
en tofta midskemps, var ofta så rymligt tilltagen, att den rymde en
man. Typen liknade den heldäckade fiskebåten: Storleken var ungefär
samma, förstäven dock något rakare. (Foto. av stävar. Den mellersta)
5. Kvassen. Större fiskebåt. Heldäckad med skans, mittlucka och ak-
terkapp. Gaffelrigg. I mittluckan en "dammm" (sump) för fiskens
förvaring levande.
På 1890-talet inköptes 2 kvassar till fiskeläget, senare ännu en,
vilka alla användes för sättgarnfiske efter flundror i Kattegatt.
Numera är alla 3 försälda eller upphugna.
Den ena kvassen döptes till "Hamilton", och var byggd på Haa 1889.
Displacement: 10 reg.ton.
L.o.a.: 36 fot.
D.g.: 2 m.(gott) med last.

Dammens rymd: 3000 kg. Levande fisk.

Segelarea: 100 m².

Segel: 1. Stor med gaffel och bom.
2. Fock.
3. Klyvare. Klyvarbom fast.

4. Topp.

Skansen hyste 4 kojplatser och kajutan 2. Mitttrummet hade luckor,

som skalrades under gång.

Fiskelaget bestod av 6 man med 7 garn pr man.

Garnen: Flundregarn om 8 å 9 varv/aln.

Fångstobj.: Rödspärror. Vid tillfälliga sattes även krok efter forsk.

Fiskeplatsen var i farvattnen omkring Anholt, där bästa platsen var

grunden SW. Anholt. Eljest fiskade man i hela kattegatt. Man satte

alltid "till bonns". Om vädret tillät, lag man på garnen, i annat

fall gick man till Anholt och ankrade.

Fångsten såldes i den hamn, man lag närmast till för.

1894 - 95 slog detta fiske fel, varför kvassen försåldes.

Namn: m/s "Anna".

Ägare: Nils Peter Persson.

Mått.

L.Ö.A. : 7,65 m.
St.Br. : 2,95 m.

D.g. : 3 fot.

Beskrivning: Byggt på klink av ekettimmer.

Bordsgångar 13 st.

l.h.: 16 cm.
y.h.: 12 cm.

Bord med lask.

Spant: 10 st.

1-6 : 5 cm br.
7-9 : 8 cm br.
10 : 5 cm br.

Spant indelade i "timmer" och "opplängt" (fig.). I "opplängts" övre del skära för "essing". Timren kortare från 8 beroende på att de där utgöra badd för maskin.

Köl och stävar skodda med järnskena.

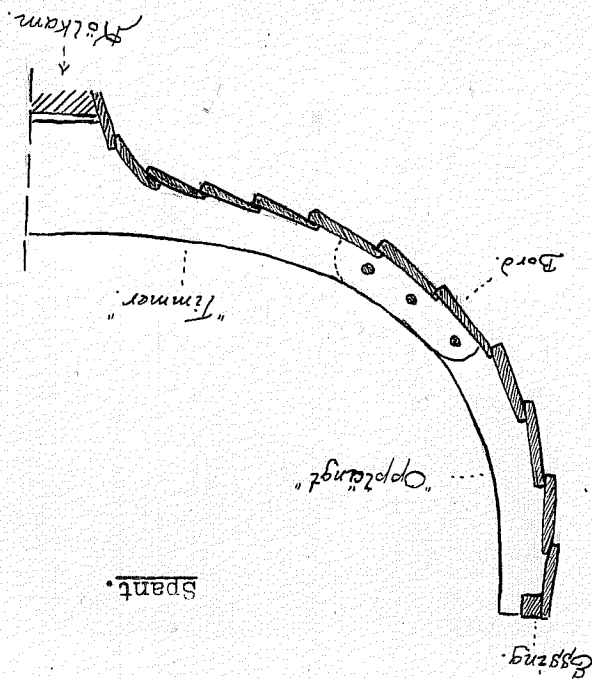
Över relingslisten sitter i för och akter fastsatt i däck "kippen", vars fortsättning sidlängs utgöres av den löstagbara "svättebordet". Detta endast fast med vinkeljärn.

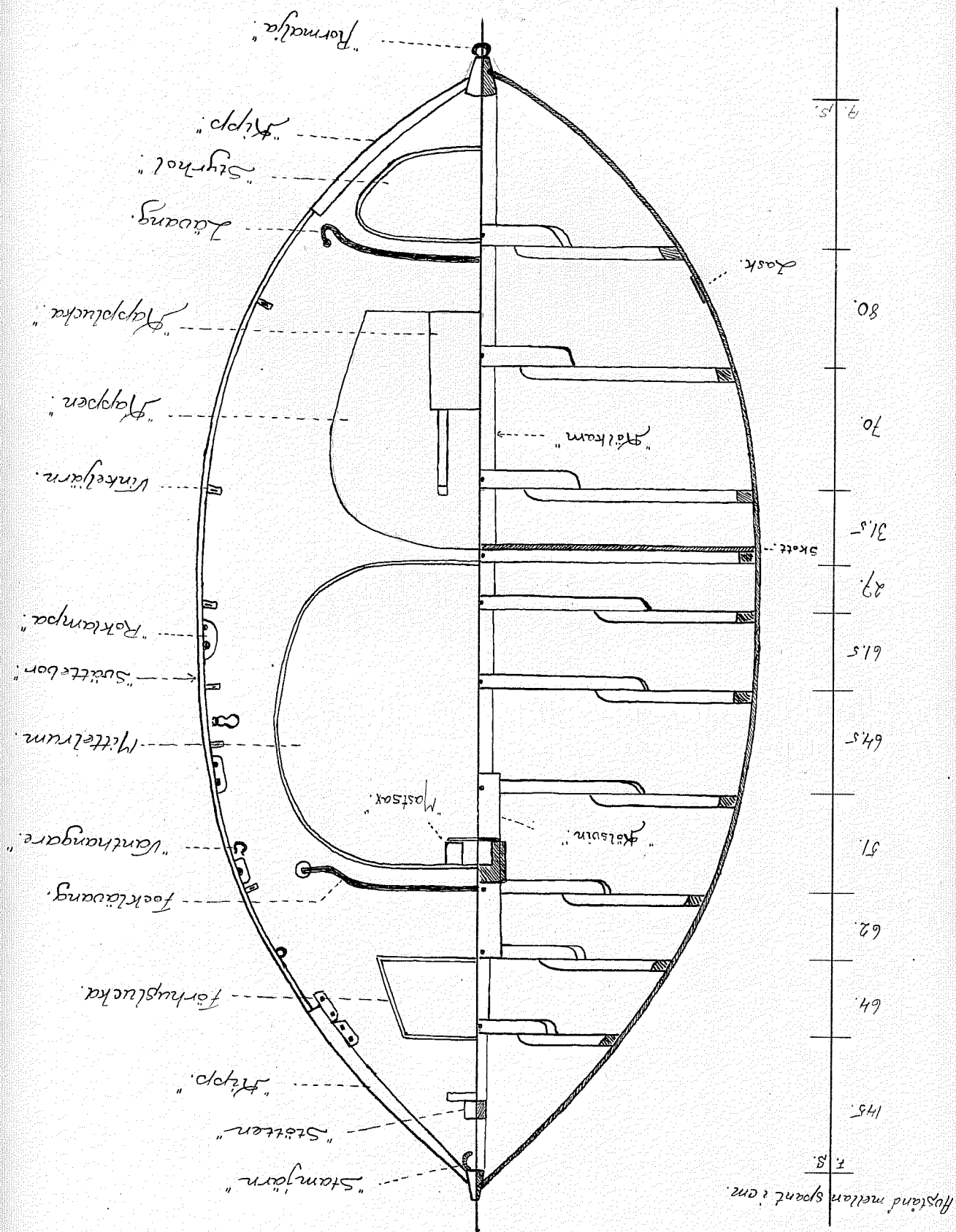
Klampar kranbalksvls och midskepps å styrbordsida för rull.

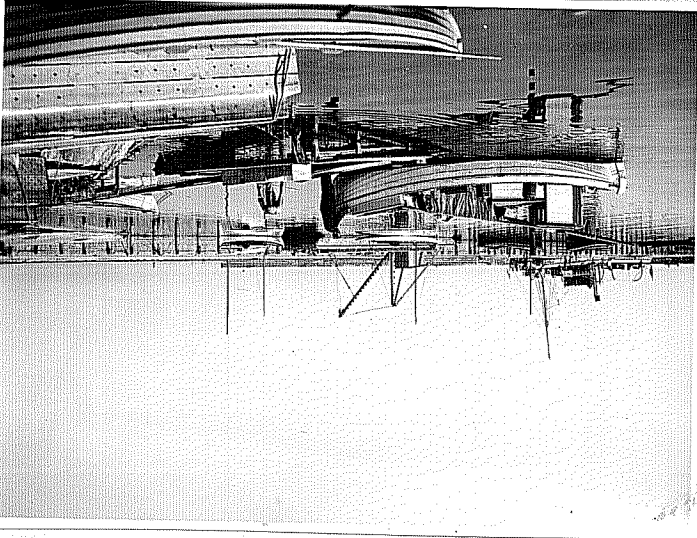
Pollare "stötten" på förskarpen genomgående.

Babord om förstam, fast i denna rund järnbygel för klyvar-bom.

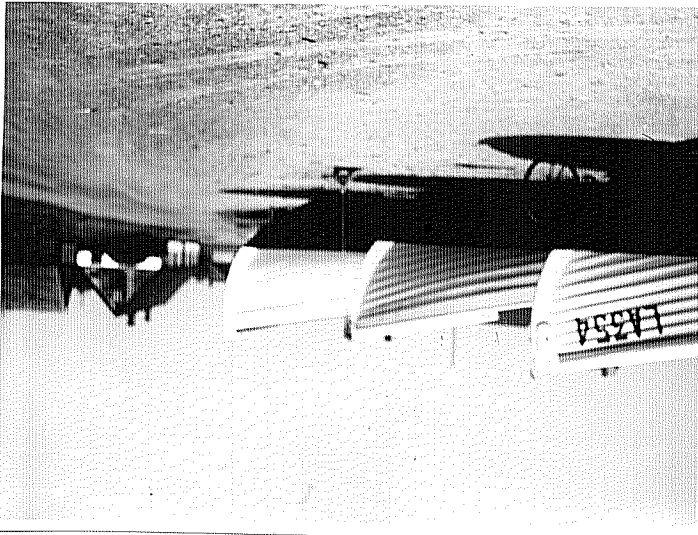
Mast med Sak, fast i kölsvin.

Fångsten lämnas.
Fiskebåt vid
"hytteladen" i
hamnen.

Förstavar av
fiskebåtar på
släpestället.

Botten patentas.
Fiskebåt av kostertyp.

A. Åtbeårdet och medel.

1. "Att stiga över ett nät gör, att det fiskar dåligt".

För ett par år sedan lär med anledning av denna tro, en äldre kvinna och en ung dam ha råkat i gräl. Gumman satt och stenade ett nät på kajen, då damen råkade kliva över detsamma. Gumman blev rasande och tvingade damen tillbaka igen över nätet, för att taga bort orten. - Sanningstalten av historien går undertecknad ej i god för, men B. Wikman menar, att den är sann, och i varje fall trodde "de gamle", att så var förhållandet.

2. Att spotta i garnet däremot, betyder tur.

3. Likaså att spotta 3 gånger på torskspliken.

4. Vilde man försäkra sig om en verkligt god fångst i näten, band man "dajsmort" under flårna.

Vad denna "dajsmort" var, kan ingen lämnas förklaring på. Den skulle enligt E. Svensson ej alls ha haft med fiskeriet att göra, utan vara ett ämne med stark lukt, som man bar på sig för att hålla ohyra på avstånd.

5. Att fiska på en helgdag ansågs ej vara bra.

B. Människor med magiska krafter.

1. När man rullade ned garnen till båtarna, var det inte tursamt att möta en gammal gumma, likgiltigt vilken.

2. I fiskeläget fanns emellertid så sent som under medelet av 1800-talet en "trolldärning", "Starskan" kallad. Hon bodde i ett litet

torp ett stycke från fiskeläget, och kom då och då traskande.

Det var tydligen ej rådligt att gå i vägen för henne, det menar

B. Wikman. Han var 7 år och var med första året på skola med en

färbör, Olof Wikman. De stodo och "bredde" näringarna, när

"kärningen" kom bort och "tummade bosmen", samtidigt mullande

något för sig själva. Färbörerna tillfrågade henne om anledning-

en till hennes beteende, men hon svarade ej utan avlägsnade sig.

När näringarna följande natt sattes, blevo de rövna "så smått

it, att det blott blev trasor kvar".

Denna kvinna hade för övrigt blivit ovän med en lant-

brukare, Jöns Persson, boende ovanför fiskeläget. Inom kort bör-

jade hans kor mjölka blod, varför de måste slaktas ned, och att

både i detta och föregående fall olyckan skedde tack vare "Star-

skan", var berättaren fast övertygad om.

C. Övernaturliga väsen.

Något direkt samband mellan fiskets utövande och övernatur-

liga väsen, synes ej ha existerat. Emellertid omtalas några va-
relser, vilka ansågos betölka den närmaste omvärlden på land och
i vattnet, och vilka man således fick i viss mån taga hänsyn till
i det dagliga livet.

1. "Vettarna", ett slags dvärgfolk, kom ofta och lånade bröd i

fiskelägets gårdar. De lämnade alltid igen det, och betrakta-
des som oförargliga för att inte säga rent av tursamma att ha
att göra med.

2. Annat var det med "Bäckahästen" och "Maran". Den förre dök en
gång på 1830-talet upp på isen, där en flock barn lekte, bland
andra B. Wikmans moder. Av någon anledning kommo barnen upp på
dess rygg, och "ju fler som kom på, ju längre blev han". Det
bar liväg mot Rörbäck, till "Jöns Larss damm", och hade inte ett
av barnen där ropat - "Kors i Jössu namn, sicken en hors!" - ha-
de det nog gått raka vägen ned i dammen. Vid orden lade bäcka-
hästen sig ned, och barnen kunde komma av och springa hem.

3. "Maran" var inte heller god att råka ut för. Ungefär samma år,
som handelsen med "Starskan" stod en natt en äldre man, Gustaf
Andersson, i sin båt och gjorde segelklart för att gå ut och
dra mansor. Då kom "Maran" flygande och högg klorna i läpparna
på honom. Han skrek så gällt, att ett par av de andra fiskarna
blevo förskräckta, och inte förrän han hade kommit i land och
sprungit hem och fått ljus tänt, släppte det.